

WACHTL ES TARSA BUDAPEST
IV., Eskü-út 6. sz. (Clotild-palota).

Ajánlja díszan felszerelt rakatár fényképezési készülékek és hozzávaló cikkekben.

Az általános elismert kitűnő Wellington papírok és lemezek egyedülállóit.

Arjegyék díjmentesen.

Serravallo CHINA-BOR VASSAL

erősítő szer gyengédek, vérszegények és lábba-
dozók számára.

Etvágygerjesztő, idegerősítő és vérjavító szer.

Kitűnő íz. — Több mint 4000 orvosi vélemény.

J. SERRAVALLO
Trieste-Barcelona.

Vásárolható a gyógyszer-
tárakban feltüntetett árak-
ban a K 2.60, egész liter-
es árakban a K 4.80.

SERAIL-ARCZKENŐCS,
Minden ártalmas alkatrész nélkül!

Minden ártalmas alkatrész nélkül!

az arcot tisztítja, fehériti és bárszínűvé teszi. Egy tégely ára 1 kor. 40 fill., kis tégely ára 70 fill.

Serail-szappan, Epe-szappan kitűnő toletti szappanok a kenés használatához. Serail-crème nappali használatra, Serail-puder kiváló finom arczpor három színben, fehér rózsaszín és crème. Egy doboz ára 1 kor.

Készíti **ROZSNYAY MÁTYÁS** gyógyszer-tára, Aradon, Szabadság-tér.

Szépség a nőnek az, a mi férfinak az erő!

azért minden ékos nő iparkodik szépségét, tüde és tisztia arczborát agkoragor megőrizni. Es ehhez nincsen jobb szer, mint a

„Miranda“-crème,
mely minden redőt, szeplőt, májfoltot és minden tisztatlanságát az arczbornek eltávolítja. A Miranda-crème ennélfogva elsőrangú fiatalító és szépitő szer, miről számtalan elismert nyilatkozat tanuskodik.

Egy tégely **Miranda-crème** 1 kor., egy doboz **Miranda-puder** (3 színben) 1 kor., egy darab **Miranda-szappan** 70 fill. Kapható Budapesten: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszer-tárában vagy a készítőnél: **DIENES I. C. utódnál** Eszéken, felsővárosban, a hol a postai megrendelések azonnal utávitel mellett eszközöltetnek.

LUSER L.-féle turista tapasz.

Biztosan és gyorsan ható szer, tyukszem, szemölcs és talp, valamint a sarok bőr-keményedései, továbbá mindenemü bőrelszarusodás ellen. A hatás-ért jótállás vállal-tatik.

Köz-ponti szék-tüdősi raktár:

SCHWENK L.,
gyógyszerész
MEIDLING — BÉCS.

Csak akkor valódi, ha minden használati utasítás és minden tapasz a mellettes védjeggyel és aláírással el van látva, azért is erre ügyelni kell. — 1 doboz ára 1.20 kor. Vidékre 1.65 kor, előzetes beküldés mellett bérment.

Magyarországi főraktár: 10729
Török József gyógyszer., Budapest, Király-u. 12. Andrássy-út 26.

1900. Párisi világháallítás Grand Prix.
KWIZDA FERENCZ JÁNOS
cs. és kir. osztrák-magyar, román kir. és holgár fejedelmi szülött, körgyógyszerész Bécs melletti Kornenburgban.

KWIZDA-féle Restitutions-fluid
osász. és kir. szabadalmazott mosóvíz lovak számára. Egy üveg ára 2 kor. 80 fill. 40 év óta az udvari istállóban, a katonaság és magánosok nagyobb istállókban használatban van nagyobb elő- és uterősitő, inak me-revségénél stb. az időmúlásnál kiváló munkára képesíti a lovakat.

Kwizda-féle Restitutions-fluid
csak a melletti véd-jeggyel valódi. Képes arjegyékkel ingyen és bérmentve. Fő-
raktár: **Török József** gyógyszer-t., Budapest, Király-u. 12., Andrássy-út 26.

Ne vásároljon órát

mielőtt nagy arjegyékemet meg nem nézte, mely 1200 képet tartalmaz mindennemü arany és ezüst ékszerükről. On már jól járó remontör-órákat kap három év írásbeli jótállás mellett nikkel vagy acélból 1 ftt 50 kr-ért, valódi esztől 3 ftt, 14 karát. aranyból 8 ftt, ezüst pancéllánc 90 kr., pancéllánc 14 karát. aranyból 10 ftt, 14 karát. aranygyűrű és fulbevaló 2 ftt, ingaóra 2.80 ftt, kakukóra 2.50 ftt és ébresztőóra 1 ftt. Meg nem felelőt a pénz. visszaküldetik. Szűküldését esztől utáviteli.

MAX BÖHNEL
órák
Wien, IV., Margarethenstrasse 27. (saját házban).

Nagy és régi cég, alapított 1840-ben. Kitüntetve a Grand Prix és a nagy arany éremmel.

Kérje 1200 képet tartalmazó katalógusomat ingyen és bérmentesen.

Kitűnő minőségű uti bőröndök

kosarak, kézitáskák, toilet-táskák, női kalapbőröndök és bőr-disz-műaruk legnagyobb választékban

HELLER MÓR utóda
bőröndösnél, 11713
Budapest, Károly-körut 3. sz.

Képes arjegyék vidékre ingyen és bérmentve.

Szeplőt, májfoltot, mitesszert, pattanást, kiütést, ránczokat, himlő-helyeket és minden arczisztátlanságot

pár nap alatt eltávolít az orvossal ajánlott bőrszépítő, finomító és ifjító hatásu **Maderspach-féle**

BENZOE-CRÈME.

Az arcznak friss üdeséget, fiatalaságot és fehérséget ad. — Teljesen ártalmatlan. — Számos elismert-levél!

Ára 1 kor., hozzá **Benzoe-tejszappan** 70 fill. **Benzoe-puder** 1 kor.

Postán szállítja az egyedüli készítő

MADERSPACH FERENCZ gyógyszerész
BUDAPEST,
X., Rákosalva, Külső-kerepesi-ut 104.
Főraktár: **Török József**, Király-u. 12. szám és Andrássy-út 26. szám.

Hirdetések
felvétetnek a kiadóhiva-
talban, IV., Budapest,
Egyetem-utoza

Ki akar angolul tanulni?
Az jó hasznát veszi a következő könyveknek.

Bizonfy, Angol és magyar beszélgetések kézi-könyve. Vászonba kötve 3 korona 20 fillér.

Dallos-Patterson. Gyakorlati angol nyelv-tan. Vászonkötésben 3 korona 60 fillér.

Kaphatók **Lampel R. (Wedianer F. és Fiai)** r. l. Budapest, Andrássy-út 21.

Legfinomabb a maga nemében

a „**CERES**“
ÉTELZSIR!
(kókuszdióból).

Tészta-, peccsenye-sütéshez és főzéshez a legjobb.

SCHICHT GYÖRGY
„CERES“ tápszerművek osztálya Aussig E/m.

Franklin-Társulat nyomdája, Budapest, IV., Egyetem-utoza 4. sz.

25. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, JUNIUS 24.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utoza 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utoza 4. Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A Világkrónika-val negyedévenként 80 fillérrel több. Külföldi előfizetésekhöz a postallag meg-határozott viteldi is csatolandó.

NEMZETI ÜNNEP ÉRSEKÜJVÁROTT.

ÉRSEKÜJVÁR nem nagy város, a legtöbb ember alig tud róla többet, mint hogy a budapest-marcheggi vasúti vonal egyik nagy állomása, a hol megáll minden gyorsvonat s a perronon vidám cigányzene fogadja Rákóczi-indulóval az utast. A környék ismerői azonban azt is tudják, hogy gazdaságilag igen fontos hely: a kis magyar Alföldnek, az ország egyik legtermékenyebb s legmagasabban fejlett gazdasági kulturájú vidékének egyik forgalmi központja. A történelemben egyidőben emlékezetes szerepe volt, mint Magyarország politikai és katonai középpontjának a Rákóczi-fölkelés alatt. Itt gyülekeztek a fejedelem hadai, innen intézték mint stratégiai alappól a nagyjelentőségű felvidéki hadjáratokat. Régi híres várát, melynek a törököktől való visszafoglalását (1685) Európaszerte örömmünneppel ünnepelték, III. Károly leromboltatta ugyan s csak egy-két hely-név emlékeztet már rá, — de a nép, és pedig nemcsak a magyar, hanem a tót lakosság is megőrizte a nagy idők hagyományait népdalai-

KOSSUTH LAJOS SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE ÉRSEKÜJVÁROTT.

CZUCZOR GERGELY SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE ÉRSEKÜJVÁROTT.

ban. A ma országszerte ismert kurucz-nóták közül több e vidékről került Káldy Gyula gyűjteményébe.

Ezeket a hazafias emlékeket ünnepelte meg a város közönsége június 17-ikén lelkes s a helyi érdeken magasan tülelemkedő ünneppel. A régi s a közelmúlt kultusza egyesült ez ünnepen s a politikai történet nagy emlékei iránti kegyelet mellett részt kért belőle az irodalom megbecsülése is. Két szobrot lepleztek le s három emléktáblát. Az egyik szobrot **Kossuth Lajosnak** állították, kifejezve azt is, hogy a magyar szabadság nagy szónokának és államférfiának tiszteltehez nem kell személyi vonatkozás vagy helyi érdek, egyaránt helyén van ott is, a hol élete pályájának nevezetesebb állomáshelyei voltak, s ott is, a hol csak szelleme és munkájának korszakos nagy eredménye terjesztett áldást. A másik szobor **Czuczor Gergely**, a költő arczvonásait örökíti meg érzeben. Czuczor a környékről, a nyitramegyei Andódról származott s ott élte gyermekéveit, ott nyerte azokat a benyomásokat, melyeket később úttörő jelentőségű népies verseiben alakított művészi formába. Mint költő és mint hazafi egyaránt

kegyeletes érzéstől koszorúzott alak: költészete a Vörösmarty korának legfrissebb virágai közül való, hazafisága pedig a szabadságharc utáni idők mártírjai közé avatta.

A Rákóczi-kor hagyományait a három emléktábla eleveníti fel. Az egyik *II. Rákóczi Ferenc* lelkes, szép fejét ábrázolja domborműven, azon a házon, mely egykor a fejedelem kastélya volt s a melyben lakni szokott, valahányszor a harcok állapota szükségessé tette Érsekújvárot való tartózkodását. *Bercsényi és Bottyán* tábornok dicsőségét hirdeti a másik két emléktábla. Bercsényinek — a ki nagyon sokat volt Érsekújvárott, a várat egy ízben egészen kijavíttatta, Heister Hannibál császári tábornokot itt őriztette hadifogolyul — a ferenczrendiek kolostora volt a rendes szállóhelye; e ma is fennálló épületen van elhelyezve az emléktábla. Bottyán János tábornokot, Rákóczi legjelesebb és leg-hűbb csapatvezérét illeti meg az érdem nagyobb része, hogy Érsekújvárt sikerült a kuruczok számára megszerezni. Emléktáblája a helyi népbank épületét díszíti, mely egykor grófi kastély volt.

Ennyi hazafias emléket egyszerre ünnepelni ritka dolog s az ünnep napja bizonyára emlékezetes marad a város derék lakossága szívében. Országos jelentőségű volt az ünnep már tárgyainál fogva is, s ez országos jelentőségét fejezte ki az ünnepi vendégek nagy sokasága s előkelősége. Megjelent atya emlékének ünnepelésén *Kossuth* Ferencz, beszédet mondott a kurucz hagyományok lelkes bűvára és ápolója. *Thaly* Kálmán, képviseltette magát egyik alnőködtől vezetett küldöttséggel a képviselőház, egyik tanácsnokával a főváros; nem hiányzott a Kisfaludy-Társaság küldötte sem. Az ünnep külsőségeiben, az ügyes rendezés, a földművelő nép részvételének elmesés és érdekes módja dolgában sok tekintetben friss, újszerű színeket vitt az efféle ünnepek megszokott sablonjába, belső tartalmát pedig az elhangzott beszédek magvassága tette jelentőssé s még inkább az a tiszta hazafias lelkesedés, mely szívből-lelkekben egygyé olvasztott urát és egyszerű földművelőt. Szép ünnep volt, Érsekújvár büszke lehet rá; sikeréből kijut egy rész a két szobrásznak is: *Székely* Ernőnek, a ki a szobrokat s a debreczeni *Tóth* Andrásnak, a ki az emléktáblákat készítette.

ROZSOK KÖZT.

Dülö úton szűles, magas
Rozsok közt haladok,
Hálálkódva köszöntenek,
Bár idegen vagyok.

Hálás rozsok, nem engemet
Illet e hódolat,
Hanem azt, ki napfényt, esőt
Üde életet ad.

Vagy a szántóvetőt, a ki
Tavasszal elvetett,
Munkája nem áldástalan —
Rátok büszke lehet.

Dalmady Győző.

HOGYHA TE MÉG EGYSZER...

Hogyha te még egyszer
Kiesiny lány lehetnél!
Tavaszi hajnalon
Előmbé sietnél,
— Szívembe nevetnél!...

Kerted virágait
Mutogatnád sorra:
Mintha nem tudnám én,
Melyik a bokorba
A legszebbik rózsá!

Mind, mind te ültetted;
Azt mesélnéd nekem...
Mintha nem jól tudnám
Hogy a lábaid nyomán
Fakadtak oly szépen...

S lásd, én most se volnék
Jobb, mint akkor voltam,
Mikor a ligetben
Veled kóboroltam, —
Trubadur-koromban...

Most se nézném biz én
Bimbó fakadását,
Hallgatnám az ajkad
Édes csacsogását,
Szívem dobogását...

S most is elkövetném
A vakmerőséget:
Lángoló szívemre
Szorítottál téged,
Liljom-üdeséged...

Tudom, tudom: most is
Úgy duzzognál érte!
Harmatos két orozád,
Galamb-szemed fénye
Haragosan égne.

S addig haragudnál,
A mig aztán, végül
Megint csak eljöttél
Hozzám, feleségül,
Hozzám feleségül...

Sas Ede.

MÁRICZA.

Elbeszélés.

Írta Zöldi Márton.

A kis oláh falu templomának fatornyában kongott a harang. Az egyoldalu, éles kongatás vést hirdetett: árvízveszedelmet. A Sebes-Körös medre hirtelen megduzzadt, a sár, iszapos ár már huszonnégy óra óta fenyegette a községet.

A községbeli népek az utolsó pillanában hősies védekezést folytattak. Rögtönös nyul-gátat emeltek. De nem ettől függött a kis falu sorsa, hanem a szétlő, melynek legesekélyebb fordulata pusztulást, halált jelentett.

A pápa udvarán az egyik vastag törzsű eper-fának támaszkodva fiatal leány állott, szőn-fekete hajjal, olajbarna arccal és nagy, villogó, sötét szempárral.

Egyedül volt az udvaron, s pihegő keble erős felindulást sejtetett. Több mint félóráig nézett merengve maga elé. Remek példánya volt azoknak az oláh fátáknak, kiknek szépsége úgyszólván páratlan.

Az élénk, tarka katinca lágyan simúlt telt idomaihoz. A durva vászon ingyál szabadon hagyta a nyakat, melyet háromszoros piros gyöngyfűzér övezett. A telt, kissé vastag ajak egészen nyitott volt, s az apró, fehér fogor szabadon csillogott.

Mintha valakit várt volna. Az a valaki, a pápa, nemskára megérkezett. Magas, atléta termetű férfi volt, parancsoló sasorral és fénylő fekete szakállal. Kiséretében néhány községbeli ember jött átázott, sáros bocskorban és czifra bőrtüszővel a derekán. A pápa megállt az ajtó előtt. Odaintett az egyik bocskoros kisérőnek:

— Eredj, — mondotta, — odaszólhatsz Juon-nak, hogy abba hagyhatja a harangozást. A veszedelem elmúlt rólunk.

Aztán sohajtvá hozzátette:
— De azok odaát koldusok lettek... Hiába, így akarta az Isten. A mi beavatkozásunk nem sokat ér...

Aztán folytatni akarta útját a kis nádfedeles paplak felé, mikor az eperfa alatt észrevette a szép leányt. Megszólította:

— Ki vagy, fiam?
— A Máricza, — hangzott a bátortalan felelet.
— Így nem ösmerlek, — mondotta a pápa, — kinek a leánya vagy?
— A Tógyeré...

A pápa homlokán sötét árnyék suhant végig, mikor a Tógyer nevéét hallotta a szép leány ajkáról. Most három esztendeje, mikor ebbe a kis községbe került pappnak, az első funkciója temetés volt. Azt az embert temette, a kit Tógyer ütött agyon egy verekedés alkalmával. Szeliden, jóságosan kérdezte a lánytól:

— Még nem került haza az apád?
— Nem, csak jövő tavaszra várom. Három és fél esztendődt kapott.
— Értem, s te honnan kerülész ide?
A leány újjával a túlsó partra mutatott.

— Onnan, a viz elől menekültem.
Aztán lehorgasztotta szép, értelmes fejét.
— A kunyhókat elvitte a víz, a kecském odaveszett...

Könny gördült végig az arcán.
— Félóráig mekegett... Olyan siralmasan, hangosan, mint a kis gyerek, a ki nagyon meg van ijedve... aztán elhallgatott.

A pápa szánalommal nézett végig a leányon.
— Szegény Máricza, s hová akard utadat venni?

A szép leány ráfüggesztette nagy, fekete szemét a pápára.
— Ide jöttem és itt akarok maradni.
— Itt?
— Igen... te nálád... Mikor ránk jött a nagy baj, s én térdig vizet gázolva szaladtam, te jutottál eszembe. Karácsonykor bent voltam a templomban, hallottalak beszélni, minden szavad megmaradt az eszemben... Onnan tudom, hogy jó ember vagy, a ki nem kergeti el a szegényt, a szerencsétlent.

A pápa igent intett fejével s eltűnődni lát-szott. Megkapta az az egyszerű, világos és keresztényi etika, mely a leány szavában nyilatkozott: te jó ember vagy, te segítesz rajtam... A leány sietett hozzátenni:

— Csak addig maradok nálád, míg az apám hazakerül...

— Úgy jött hozzám segedelemért, oltalomért... Nem kergethetem el, nem is tenném. Értetted?

Dimitru kihívóan válaszolt:
— Persze hogy értettem... Itt akarod tartani. Kéne, ugy-e? Abból nem eszel... Nem pópának való.

A pápa nyugodtan rázta a fejét.
— Dimitru, — mondotta, — ne beszélj istentelenséget.

Dimitru hangosan felkaczagott.
— Ohó, pápa, nekem hiába beszélsz Istenről, mikor szép leányról van szó. Én ilyenkor nem az Istent nézem...

A pápa komoran kérdezte:
— Dimitru, te nem félsz Istentől?
— Nem én!
— Nem? — kiáltotta a pápa haragtól reszkető hangon, s egy hirtelen mozdulattal elkapta Dimitru mellét. A küzdelem csak egy pillanatra tartott. A pápa egy hatalmas lökessel egész a sövénykerítésig lódította a hosszú embert, ki nyekkenve terült végig a földön.

A pápa összefonta mellén a két karját.
— Ha nem félsz Istentől, hát reszkess a pápától... Az Isten megocsát, mert az ő igralma végtelen, de én nem kegyelmezek. Ha még egyszer ide betesz a lábadat, elevenen nem kerülész ki...

És nyugodtan bevárta, míg a földre terült ember, kinek szemében állati félelem villogott, összeszedte magát és összegörnyedt tessel, sántítva távozott.

Mikor a kis faajtó becsapódott, Máricza odaborult a pápa lábához és átölelte térdét.
— Köszönöm, pápa, most már nem félek... És a nagy fekete szempárból rajongás sugárzott...

Tagadhatatlanul jogában áll minden nemzetnek kellő elővigyázati rendszabályokkal élni, hogy gátolja beözönlését a nem kívánatos elemeknek. Joggal utasítatnak vissza a beteg egyének, vagy az olyanok, kik egy fillérrel sem bírnak, vagy képtelenek életüket fentartani. De mint minden rendszernél, itt is nehéz, kemény és megdönthetetlen szabályokat felállítani, a nélkül hogy a hivatalnokoknak nagy része adatnék a személyes felelősségnek. Tényleg az egyes hivatalnokoktól függ a szellem, melyben a rendeleteket végrehajtják, és azok iránt nagyon változó. Egy oly gyorsan fejlődött országban kétszerte nehéz az eszményi mérték betartása.

Saját tapasztalatom ez alkalommal eléggé kedvező volt és nem nyílt különös okunk panaszra. A «Pannónia» fedélzetén nem akadt ember, a ki «nem kívánatos» lehetett volna: valamennyie falun született, megszokta a nehéz munkát, ép volt testben, lélekben, valamennyien a bányá vagy földművelő kerületekhez szándékoztak, mert a

AMERIKAI UTI NAPLÓMBÓL.

Írta gróf Vay Péter.

Fagyos februári reggelen érkezünk Sandy Hookba. Egy erős hófergeteg következtében, melynek farka végébe belekerültünk, két napi késésünk volt. A vizsgálatosság megragadó képe terült el előttünk — minden szürke és fehér köröskörül, ezüstszínű köd függött a part fölött, hópelyhek keringtek a keservesen hideg levegőben, a tengerhab odafagyott a hajó kéményeihez, egészen befedve hóval. Kisértet-hajóhoz hasonlíthatott, a mint lassan bekanyarult a Hudson-folyamba.

Hirtelen, mintha varázslat lett volna, láthatókká váltak az óriás város körvonalai: épületek, felfüggve valahol az égen, a felhőket áthidaló hidak, a szabadság kolosszális szobrának fenséges feje, mely üdvözli az ujonnan érkező

KIVÁNDORLÓK A «PANNONIA» FÉDELZETÉN.

A FŐPÜLET.

magyar főleg parasztnép, mely nem szeret városban élni; megvizsgálásuk után azonnal felkerelkedtek új tevékenységük után a távoli államokba.

Nehezünkre esett mégis csak a válás. Megszoktuk volt egymást és dús jutalmát nyertem fáradozásaimnak a belém helyezett bizalomban. A hosszú utazásra visszapillantva, egyetlen kellemetlen vagy sajnálatos incidensre se tudtam emlékezni. Még azok is, kik eleinte a legelzárkóztatottabbak vagy bizonyos mértékig közömbösek voltak, idővel közlékenyekké váltak. És el nem kerülheték figyelmemet mindazon kiváló tulajdonságok, melyek gyakran durva vagy műveletlen külszín alatt rejtőztek.

Bücsűszáskor ezen egyszerű emberek érzelmeiket nagyon meghatározó módon fejezték ki, hozzám küldve vezérférfiak egy küldöttségét, hogy megköszönjék lélekpásztori szolgálataimat. Néhány keresetlen szóval fejezték ki haláljukat és mondták, hogy a mit legtöbbször becsülték, az volt, hogy inkább barátokként bántam velük, semmint alantabb állóként, valamint, hogy meg voltak győződve jólétükért való érdeklődésemnek őszinteségéről s igaz részvételről jövőendő életük iránt.

*

LABORATORIUM.

SZŐLŐ-KÓRHÁZ.

A BUDAPESTI SZŐLÉSZETI KISÉRLETI ÁLLOMÁS.

A legalapvetőbb problémák egyike mindenki számára, a ki az emberi társadalom helyzetével törődik, abból áll: mikép lehessen elkerülni, hogy a munkásosztályok alá ne merüljenek úgynevezett „Slum”-ökbe és erkölcsileg el ne züllyenek, a midőn is eddigi életük létfeltételeinek és légkörének teljes megváltoztatása áll elő, ha majdnem archaikus egyszerűségű életmódjukból belekerülnek a nagyváros forgatagába. A veszély nyilvánvaló és a kísértés csábító, talán még fokozottabb mértékben, mikor az első szükségletek fokozva vannak és pénzük van, melyet elkölthetnek mulatságokra, játékra, italra.

Az újonnan érkezők számára megszűntek a régi gátló befolyások. El ne felejtjük, hogy otthon mindegyikük társadalmi lény volt, saját kötelekeivel és akadályaiival, körülvéve rokonoktól, szomszédoktól, kiknek szemeiben még a legszegényebb is kíván a köz tisztességes tagjának látszani és a hol a mindennapi élet árvaságát a szűkkör apró érdekei és szerény becsüvége enyhítik. Új viszonyok közötti betelepedésénél, elveszve az emberek hullámzó tengerében, vajmi könnyen merülhet el önbecsülése mind örökre.

Az ilyen emberek számára a hit elvesztése a legnagyobb veszély. Ha vallásos érzésük elvesz, nem marad semmi magasabb ideáljuk, mely annak helyét pótolná és aljas ösztöneik martalékaivá válnak. Még azon esetekben is, ha anyagi

életük el nem rongálódik és kötelességérzetük tartóztatja őket attól, hogy a törvénnyel összetűzzenek, mindez nem elégséges, ha hijával vannak a nemesebb impulzusoknak és ösztökléseknél, mint a minők a családi élet, hazafiság, hit az Istenben.

Ha oly gyakori Amerikában a panasz az újonnan érkezők ellen, ezek mindenkor ilyen jobb érzelmeik hijával sinylődő emberek, kiket minden rossz forrásának tekintenek a nemzeti igyekezettel szemben. Néha ol' an aggodalom is nyer kifejezést, hogy a bevándorlók nem forrnak egybe elég gyorsan a többi lakossággal.

A nyilvános vélemény néha még tovább megy, és feltételezni látszik, hogy külállamok kísérleteket tesznek nemzetiségi érdekeket szítani az Egyesült-Államokban. Nincs tudomásom róla, van-e valami vagy nincs a dologban; de tapasztalatomból szólva csak annyit mondhatok, hogy hiábavaló igyekezet volna. Azon nincs mit csodálkozni, hogy felnőtt kivándorlók nem tudnak vajmi gyorsan összefermülni a benszülöttekkel, hisz fennállanak számukra az idegen jellemekhez való simulásnak s a nyelvnek nehézségei. De a gyermekek, melyek Amerika talaján születnek, annyira Amerikaiak, akár ha a Mayflower fedélzetén érkeztek volna szüleik a legelső zarándokokkal. Testestől-lelkestől yankeek ők az amerikai ifjúságnak összes áradásával. Ugyanazon tevékenység és munkavágy ösztökléi őket és a jövőbe pillantva látják, hogy ugyanazon

alkalmakat nyújtja nekik is az élet, melyekből annyi hasznot hajtani remélnék, mennyit saját képességük elérniök engedni fog.

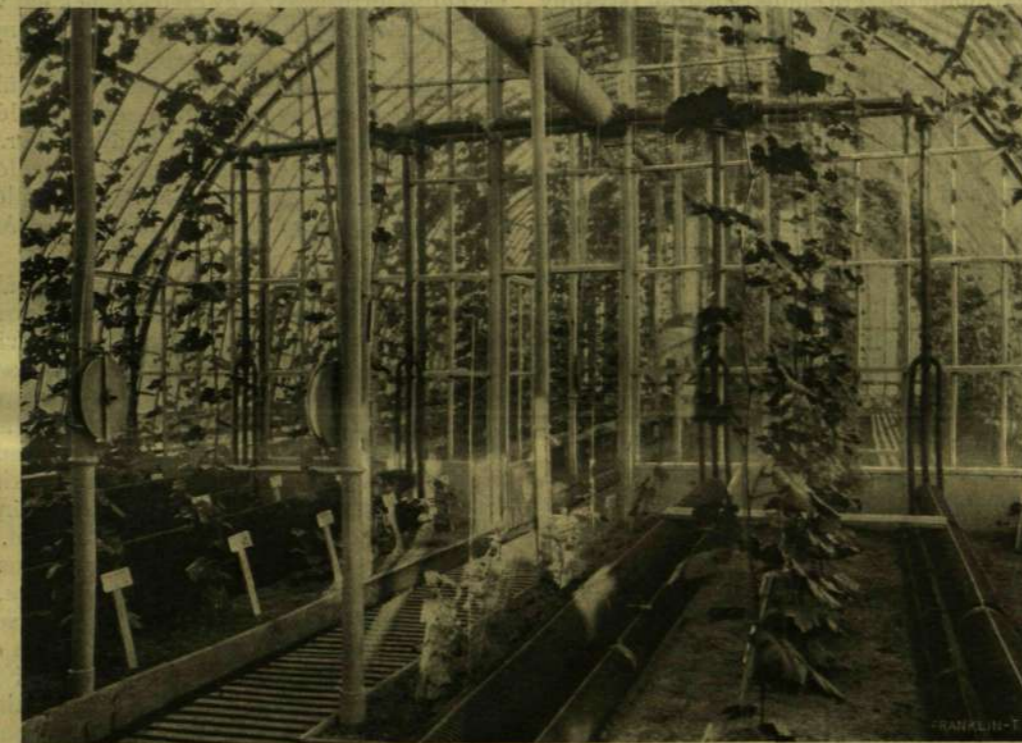
A felnövekedő nemzedéket alig csábithatják hazatérésre szülőik elbeszélései az otthoni életéről a magyar falvakban, a Kárpátok erdős lankáin, vagy az Alföld rónaságain. Bizonyos százaléka azoknak, kik kivándoroltak munkát keresni, itt nyugtot nem találnak az idegen földön, hazatérnek, ha szert tettek egy szerény összegré. De a második nemzedéknél, az Amerikában születetteknél, kik ott nevelkedtek és telve vannak az egyenlőség demokratikus eszméivel, kivételszámba megy, ha egyáltalán elő is fordul, hogy apáik honába visszatérni vágyódiik valamelyikök.

Az Unió különböző részeiben való tartózkodásom alatt csodálkozásom tárgya volt, mily rövid idő elég ahoz, hogy a bevándorlók ivadéka, származzanak azok Európa bármely országából, akár a Skandináv Éjszaktól, akár a nap-sugaras Délből; akár Német-, akár Lengyelországból, átváltozzanak merőben új nemzedékké, mely bir valami kevéssel mind a többiből, de egyúttal önálló és sajátos, úgy külső megjelenésében, valamint benső tulajdonságaiban.

Amerika lakossága a modern idők egyik leg-sajátosabb jelensége. Érdekes megfigyelni, mint özönlött ki ezen új országokba s mint özönlök

PAVILLONOE.

ÜVEGHÁZ.

nulásának tekinthető-e, hogy vadak és pogányoklaktá vidékek ekép civilizált, keresztény államokká alakítottak át?

Ezen meggyőződést, melynek a gyarmatosítás első idejében uralkodónak kellett lennie, újabban mind határozottabban hangoztatták államférfiai a nyilvánosság előtt. Roosevelt elnök magas ethikai színvonalú beszédeiben mindenkor a legnagyobb súlyt fekteti az egyszerű életmódra és egészséges társadalmi viszonyokra, szoros családi kötelekekre és a vallásos érzület fejlesztésére, mint az állampolgár főkötelességeire és az állam jólétének főbiztosítékaira.

De legyen akár elnök, akár munkás, az állam szekerének akár kormányosa, akár vonója, senki el nem zárkozhatik annak beismerése elől, hogy minél nagyobb, hatalmasabb válik valamely ország, annál szükségesebben kellene benső életének is emelkednie, arányban külső gyarapodásával.

Ha első becsüvége volt gazdaggá, a második hatalmassá válnia, a harmadiknak okvetlenül abból kellene állnia: hogy nemesebbé is váljék. A kivándorló hajón bőséges alkalmam nyílt megősmernedni azzal az osztálylyal, mely Amerika népességének legnagyobb hányadát adja és mely folyvást szállítja az új jövevények

oda ma is még Európa fölősege. És még tanulságosabb szemmel követni az irányt, melyben az emigráció hulláma haladt: a brit szigeten indult meg, onnan Észak Európára származott át, főleg Németországra, később kelet felé terjedett, s jelenleg Ausztriába és Magyarországra ért el, honnan 200,000 lelken felül vándorol most ki évente.

E mellett mintha rendszeres dagály és apály uralkodnék e mozgalomban: míg pl. 10—15 év előtt a Németországból kivándorlók száma évente meghaladta a 100,000-et, ma alig rög fel magasabbra ennek ötödénél. Ha tehát mernénk egy pillantást vetni a jövőbe, azt remélhetnők, hogy — ha politikai és gazdasági harcaink valamelyes megoldásra kerülnek — a kivándorlási özön, mely jelenleg a Kárpátok táján a leghatalmasabb, közvetett útját a délkeleti irányban folytatja, és a Balkán nepeiből meríti majd legnagyobb kontingensét.

Aszakadatlan népességi beözönlés az Egyesült-Államokba a XVIII. és XIX. században, kiterjedése és jelentősége tekintetében csakis a népvándorlással hasonlítható össze. Elkerülhetlen, hogy ezen vándorlások néha kárára ne váljanak az illető országoknak vagy egyeseknek. De lehetetlen békóba verni az emberi akarat szabadságát. És ki a megmondhatója, nem magasabb törvény kifolyása-e, nem a mindenek fölött uralkodó gondviselés kezeműve nyilván

LABORATORIUM A MESTERSÉGES HAJÓVAL.

A BUDAPESTI SZŐLÉSZETI KISÉRLETI ÁLLOMÁS.

FERENCZY ISTVÁN ÖNARCZKÉPE.

millióit. Nyilvánvaló, hogy az óriási tömeg számára, mely híján van mindenek, a mit a lét követel, a legelső föltétel életének föntartása. Valamennyi magasabb követelésre később jön csak a sor.

Mindazok, kik Amerikáról írtak, úgy idegenek, mint kiváltképek amerikaiak, gyakran túlszigorúak voltak; az Egyesült-Államokban divó durva szokásokat és modortalanságot nagyon is élesen kritizáltak, nem véve számba a viszonyok kezdetlegességét, melyekből a köztársasághoz tartozóknak oly nagy része származott.

Ha első látogatásomkor öt évvel ezelőtt, megismerkedhettem mindazzal, a mit Amerika gazdagsága és buzgalma előteremteni képes volt a new-yorki társaság fényében, a bostoni irodalmi és művészeti műveltség finomságában, úgy nem kevésbé érdekes volt ez alkalommal az alsóbb osztályok viszonyait és a munkások életét tanulmányozni. Végre is ezekből áll a nemzet, amazok a kivételek? Nyílt alkalom elég csodálni azoknak tulajdonságait, kik nem vergődtek még fel jólétre, kik nélkülöznek talán a külső mázt, de épenséggel nincsenek szükében a benső értéknek és rátermettségnek.

De hiszen remélem, lesz alkalmam még bővebben foglalkozni az itti csak érintettekkel. Annyit kívántam csupán most még mondani, hogy az, a mi megérkezésem percétől fogva a legmélyebb hatást tette én reám, a nép és az ország által végzett munka nagyszerűsége. E határtalan nyílt tér, a munkának e tiszteletben tartása az, a mi nem csupán tevékeny szellemeit az Ó-világnak, de a legjelentéktelenebbjeit is vonzza az újnak partjaira. A munka, mely itt uralkodó szerepet játszik és serkentő erejénél fogva bámulat tárgya, mely a legutolsó polgárt a társadalmi élet legmagasabb polczára emelni képes, a fáradhatatlan munka, mely az Egyesült-Államokat a jelenkor egyik vezérlő hatalmává fejlesztette.

EGY VILÁGHÍRÚ MAGYAR INTÉZET.

(Szőlészeti kísérleti állomás.)

Sokan felmennek a fogaskerekű vasúton a gyönyörű Svábhegyre s míg az öreg zakatoló gép félóránként megindítja a szellős kocsikat, bőven marad reá idő, hogy a szemközti Rökushegy bájosan zöldelő berkes tájaiban gyönyörködjenek. S gyönyörködnek is bizonyára, de már arra, hogy fel is menjenek oda: vajmi kevesen gondolnak. Szemközt az állomással néhány kölépcső vezet fel a hegyoldalra; a lépcsőket fölverte a fű, jelülül annak, hogy oda nem valami

sokan szoktak járni. Pedig hát a természeti szépségeken kívül is kerülné ott, a mi bárkit nagyon érdekelhet s a mihez hasonlót sehol nem lát széles e világon. Ezt nem mi mondjuk, hanem azok a külföldi tudós férfiak mondják és írják, a kik Európá minden részéből és Amerikából sűrűn megfordulnak ott s a kik csodálatos módon sokkal jobban tudják oda a járást, mint a legtöbb törzsköcs budapesti ember.

Különbön az odatalálás nem nagy mesterség. A mint az említett lépcsőkön felmegyünk, belevetünk a Debrői-útba, melyen pár percig haladva, egyszerre csak hatalmas épületesoport tűnik szemünkbe, egy szépen gondozott kert és több ültetvénytábla közepette. A pompás főépület homlokzatán ez olvasható: *M. kir. központi szőlészeti kísérleti állomás és ampelologiai intézet.*

Darányi Ignác földmívelési miniszter már korábban felismerve egy efféle intézmény szükségességét s tudományos és gyakorlati tekintetből egyiránt nagy fontosságát, meghívta dr. Istvánffy Gyula kolozsvári egyetemi r. professzort, — ki egykor a nagynevű *Brefeld* mykológusnak éveken át asszisztense és munkatársa volt, — hogy a szervezési, berendezési tervezeteket dolgozza ki. S a választás a lehető legszerencsésebb volt, Istvánffy professzor rendkívüli szervező tehetségnek bizonyult s legelső sorban neki köszönhető, hogy az intézet olyan mintaszerű lett, mint a millyen.

A pavilonrendszerű épületesoport Istvánffy tervezeti alapján *Czigler Győző* műegyetemi tanár építette: a kétemeles főépület, — melynek hossza 66 méter — s e körül félkörben az egyes osztályok pavilonjait az üveg-házakka. A főkapu mellett a gép, fűtőház és villamos áram fejlesztő épületei állanak.

A központi épületben vannak az igazgatósági irodák, a könyvtár, a közönség számára való előadó terem, több iskola-terem, végre az igazgatói lak. A négy pavilonban az élettani és növénykörtani osztály, a bor-vegytani, erjedéstani és gyakorlati szőlészeti-borászati osztályok vannak elhelyezve. Mindenütt rendkívüli csín, tisztaság és czélszerű berendezés. A bútorok, munkaasztalok és szekrények nagyjából az Istvánffy igazgató tervei szerint készültek; többnek ő maga a feltalálója. A világítás mindenütt tökéletes. Az összes helyiségek fel vannak szerelve víz-, gáz- és villanyvezetékekkel, a munkagépek hajtására, a vetések céljaira, némely vegyi munkálatokhoz stb. A fűtés gőzzel, központosan történik.

Az épületek közti terület igen izléseesen parkozva van. Többek közt itt láthatunk öt természetes sziklacsoportot, melyek eltávolítása nagyon költséges lett volna, tehát ezeket alpineumá varázsolták s a Magas Tátra flórájával betelepítették. Igazán meglepő csoportozatok. Oly vígan tenyészik itt a magas hegyek jellegzetes növényzete, mint akár a Tátra caucásain, sőt a havasi gyopár oly szilaj növekedésnek indult az új hazában, hogy mesterséges soványító kúra alá kellett fogni. A terület többi részeit kísérleti szőlőültetvények foglalják el.

Az intézet szakmunkáit dr. Istvánffy igazgató professzoron kívül tíz tisztviselőből és öt más szakértőből áll, kikhez a szükséges segéd-személyzet csatlakozik.

E férfiak valóban rendkívüli munkát végeznek, de számuk a feladatok nagyságához és változatosságához képest nagyon is kevés.

Mert mi mindent tesznek itt; tanulmányozzák a szőlő mindennemű ellenségeit, azok életviszonyait, az ellenük való védekezést; a fény, meleg, talaj, éghajlat befolyását a szőlő tenyésztére; foglalkoznak a szőlő nemesítésével, új fajok előállításával, stb. Aztán vizsgálják a magyar mustokat, borokat, tanulmányozzák a borhamisítás felismerésére szolgáló eljárásokat, a szőlészet és borászat összes ágában használatos szereket, anyagokat s ezek hatását. Az erjedéstani osztály a mustok erjedését, borok érését, kezelését tanulmányozza. Nagy gondot fordítanak a magyar borok sajátlagos élesztőinek előállítására; vizsgálják a borbetegségeket és gyógyítási módok után kutatnak. Továbbá talaj-felvételeket végeznek az egész országban s gyűjtik a szőlőmívelésre vonatkozó megfigyeléseket. A nagy közönséghez időnként sok száz kérdő ívet bocsátanak ki; hét elsőrendű meteorologiai megfigyelő állomást tartanak fenn

a főbb szőlővidékeken. Foglalkoznak az összes magyar szőlőfajták rendszeres leírásával s festésével, egyben összegyűjtik valamennyi szőlőfajtát, a mely Magyarországon műveltetik. Az ország különböző vidékein is nagyszámú kísérletet végeznek, azonkívül az odafordulóknak tanácsokat adnak.

De ezenkívül mennyi mindent csinálnak még! Csak egyszerű felsorolásuk is nagyon terjedelmes lenne.

Mind e mellett az intézet szakfőnökei a tudományos irodalom terén is nagy sikerrel és buzgósággal működnek, *Istvánffy* professzort tanulmányaiért a párisi Akadémia már két ízben tüntette ki, dr. *Gáspár* János vizsgálatának eredményét a külföld alapvetőknek ismeri el, a dr. *Tompá* munkái is nagy feltűnést keltettek a szakkörökben.

Az elmondottakból is kitűnik, hogy a nevezetes intézet meglátogatása minden szakemberre és gazdára nagyon érdekes és tanulságos lehet. De sok feletté érdekes látványt találhat ott bárki is.

Láthatja például: miként próbálják ki a palackos borokat, hogy vajjon békén kiállják-e a tengeri szállítást? Mert némely bor igen ravasz portéka. Itthon aranyszínű, tükörtisztaságú, de a tengeri útát megnyia, valóságos fel-lázad s ha az üveg kemény falai közül nem sikerül is kitörnie, hát legalább zavarossá válik. Azért itthon ki kell próbálni: hogy viseli majd magát a tengeren, hogy állja a vihart, meg az egyenlítő forróságát? Ugy cselekesznek hát vele, hogy beleteszik egy kis hajóforma alkotmányba, a melyet villamos áram hétszámra úgy hányvet, hogy a legdühösebb vihar se tehetné különben. A helyiség is egyenlítői megre lévén fűtve, ez irányban is kipróbálódik a bor. Ha aztán a művihart és megümlőtől becsülettel kiállta, akkor bátran lehet a fajtáját küldeni akár Indiába, akár Ausztráliába, vagy Dél-Amerikába.

Érdekes az élesztő sejtek megrendszabályozása és tenyésztése is. A must megforrását ugyanis bizonyos parányi élesztősejtek eszközlik. Csak hogy ilyen élesztő sokféle van, ezek is borvidékekenként különbözök. Egyik fajta gyorsan, szorgalmasan erjeszt, a másik lusta, dologtalan.

De különböző a hatásuk a bor íze, zamata tekintetéből is. Ezért hát *Groh* vegyész kifogdossa ezeket a kis élesztőket, külön-külön tenyészti s a melyik aztán jőfélnék bizonyul, azt elszaporítja s ezekkel erjeszteti meg a mustot. Eddig tizenhatsz fajta van összefogdosva, elkülönítve és hatásra kipróbálva. Egész sereg üvegben tenyésznek a különféle élesztők s esodálva láthatja a szemlélő, hogy a parányi testecskék hogy állanak össze sajátágos alakú, nagyobb tömegekbe, fajoként mindig pontos, meglepő szabályszerűséggel. Egyik a legtekéletesebb díszes ortaalakba csoportosul, másik rózsaaalakba, csillagalakba stb.

A szőlő-kórház is méltó a megtekintésre. A kórházépület egy üveg-ház, ott vannak a betegek szépen sorjában. Betegágyul egy-egy dézsa szögél; mindeniknél pontosan felirva a betegség neve, faja, a beteg állapota, akár csak a Rökus-, vagy Szent János-kórházban. Olyan sápadtak, foltosak, soványak, szinte szomorúk ezek a gyengélkedő növények! Haj, ha az ember nem szükölködik a nyavalyákban, bizony nekik is jutott elég.

A főépület előtt csillog, fénylik egy kis készülék, a melyet tréfásan az intézet főnyomtájának neveznek, mert csillogása még a Sváb-hegyre is ellátszik. A napsütés tartamát jegyzi fel ez az eszköz. Még pedig csalhatatlan pontossággal. Este aztán csak meg kell nézni a jegyzetét s mindjárt látjuk, hogy hány órát sütött a nap és mikor, meddig volt felleges az idő? E jegyzeteket naponta összegyűjtik az intézet s így aztán óránegyre megtudja mondani, hogy az évben mennyi ideig sütött nap, a mi a szőlőre nézve nagyon fontos.

Az intézet nem rég, csak 1904 tavaszán nyílt meg s mégis nevezetes sikerekkel dicsekedhetik már. A mit a külföldi szakfolyóiratokból láthatunk legjobban, a melyekben gyakran történik rá hivatkozás és egy s más szakkérdésben még Amerikából is fordulnak a nagytudományú dr. Istvánffy igazgatóhoz, mint elsőrendű tekintélyhez.

PALLAS ATHÉNE. — Viaszdombornál Ferenczy Istvántól.

AZ ELSŐ MAGYAR SZOBRÁSZ.

(Ferenczy István.)

A tizenhetezadik és tizenkilencedik század fordulóján képzőművészetről mondhatni szó sem esett Magyarországon. Az irodalmi megújulás, mint a politikai megújulás előkészítője, meg foglalkoztatta a lelkeket, lobogott már a tűz, melyet Kazinczy élesztett, de hogy a szépet nemcsak írásban, hanem szoborban, képen is ki lehet fejezni, ezt épen csak hogy tudomásul vették a legkiválóbb lelkék, ebben az irányban valami életet kelteni eszükbe sem jutott. Idehaza nem fejleszthették műértésüket, mert nem volt min, külföldre csak kevesen jutottak s azok is, előismeretek hiányában, csak nagyon felületes benyomásokat szerezthettek az ott látott műkincsekről. Egy-két mágnásban ha dolgozott is valami műszeret, arisztokraciánk akkori idegenszerűsége miatt a nemzetre nem volt hatással, a falusi jószágokon élő nemes urak művészi kíváncsalmait pedig teljesen kielégítették azok a vándor német vagy lengyel arcképfestők, a kik akkor a mai fényképszét helyettesítették.

Az a rimaszombati lakatos legény, a ki 1814-ben vándortúráján gyalogszerrel Bécsbe érkezett, talán nem is hallott soha a művészetről. Végzett ugyan valamelyes iskolát, apja derék, értelmes mesterember volt, de láthatára nem terjedt tovább a rimaszombati szűk körnél. Ferenczy István 22 éves korában még nem is álmodott arról, hogy belőle valaha «künstler» lesz. (A művész, művészet szók akkor még talán meg sem voltak a magyar nyelvben). Csak a lakatos mesterségben akarta magát kiképezni. A magasabb színvonalu bécsi élet azonban lassan, szinte észrevétlenül kitágította látása körét. Elkézd a művészeti akadémia járni, ügyességével gyors sikereket arat, melyek önbizalmát, becsvágyát fokozzák, megtanulja az éremtszést, egy érdemével megnyeri az akadémia díját. Mikor Bécsbe jött, az akkori udvari ünnepek, felvonulások, tűzijátékok, a muzeumokban a technikai ügyesség csodái ragadták meg a figyelmét, hogy ott szép képek, szobrok is vannak, arra ügyet sem vetett. Négy év múlva már szük neki Bécs és elindul, ismét gyalogszerrel, Rómába, hogy szobrász s a nagy Canova tanítványa lehessen. Hogy valaha lakatos-legény volt, azt gondosan eltitkolja.

Canovánál nem kapott munkát, a Rómában dolgozó másik nagy művész, Thorwaldsen mellé került. Fejlődésére ez nem volt szerencsés hatással, a mogorva, szeszélyes, segédeiben csak munkáit, nem tanítványait néző Thorwaldsenel sohasem tudott közelebbi viszonyba jutni s szobrászi képzettsége is nagyon hézagosan fejlődött. Apjától örökölt kézi ügyessége nagy hasznára volt itt is, de egész életét át megérezte a rendszeres tanulás hiányát. Rajzolni alig tanult meg, a mintázásban, a komponálásban, a formák értékelésében iskolája nem volt. A szobrászat czélja és feladatai dolgában sem tisztázódtak fogalmai. A veleszületett tehetség s a tanulási alkalom hiányában gyöngén meg-

alapozott, nem szervesen fejlődött tanultság ellentéte volt az ő életének tragédiája, mint annyi más magyar kortársáé.

Hat esztendő római tartózkodása alatt lett azzá, a mi s élete külső folyására is óriási hatással volt ez az időszak. Rómában fölkelte Ferencz császár és még inkább József nádor figyelmét, az utóbbi állandó évi díjat is rendelt számára. Ez és egy-két Rómában járt magyar elbeszélése idehaza hírnevet, tekintélyt szerzett neki, úgy hogy mikor hazatért, ama könnyűen lelkesülő, optimista ábrándokkal eltelt kor közönsége lelkes örömmel fogadta mint a magyar szobrász-művészet leendő megalapítóját.

Nem tért haza üres kézzel, sem üres lélekkel. Hirmőkeiül előre küldte egy-két művét: Csokonai mellszobrát s a «Szépmesterek kezdete» (Pásztorleányka) című kedves márványszobrot, melyek kitörő tetszést keltettek. Lelkében nagyszabású terveket hozott: meg akarta csinálni a magyar történet nagyjainak szobor-sorozatát. Első dolga idehaza az lett, hogy márványt kerestett szobrai számára. Becsvágya volt, hogy magyar anyagból dolgozhasson; különben az akkori közlekedési viszonyok nagyon nehezé, majdnem lehetlenné is tették volna a szobrászi fejlődést, ha Olaszországból kell a márványt hozatni. Négy évi remény és csalódás közt váltakozó keresés után végre talált ha nem is kifogástalan, de eléggé használható márványt a délvidéki Ruszicán s belefoghatott munkájába.

Budán rendezte be műtermét s nagy energiával látott tervei megvalósításához. Ez az időszak pályájának virágkora. Tekintélye csorbítatlan volt, a közvélemény, az írók, a meczenások föltétlen bizalommal nézték törekvéseit, a nemzeti kultúra elsőrendű apostolá látták benne. Alkotási kedve mindinkább szárnnya kapott, legjobb műveit ekkor készítette. Egész sereg szobor — több képmás, az esztergomi bazilika István vértanúja, Kulcsár István síremléke a Budapest belvárosi templomban, az alsó-korompai Brunsvick-émlék, a kecskeméti Szántó-émlék, báró Forray Zefiú síremléke Soborszinban, Kisfaludy Károly szobra stb. — hir-

deti ekkori nagy tevékenységét, tehetségét és hibáit. Legkitűnőbbet a képmásban alkotott; arcképeiben van kifejezés, jellemző erő, büszség és technikai készség. A mint azonban a mell-szobor szűk körén túl akar menni, menten meglátszik lépteinek ingadozása. Meglehető finomság mellett még inkább meglepő kezdetlegeségek tűnnek fel, a technika elemeiben való járatlanság, a test szobrászi formáinak elhibázása, a mozdulatok kifejezésnélkülisége. Oly elemi dolgot, mint a drapéria, sohasem tanult meg; összes szobrain a ruházat merev, életlen, sokszor teljesen értelem nélküli redőkben hull alá a tagokon. Látjuk, hogy a szobrász jól mintázni nem tanult meg soha, hiszen a mintázásról alig volt fogalma s máris egyenesen képfaragásba fogott Thorwaldsen műtermében. Szobrai majd mind nagyon egyenetlenek, a szép, néha feltűnően szép részleteket agyonnyomják a hibás, művésziellenes részek, a mit a művész jól elgondolt, a kivitelben csütörtököt mond. A hol több alafból áll a csoport, néha szinte gyermekesen naiv módon nyilvánul a komponálásban való járatlansága. Többnyire nem is szobrászi, hanem irodalmi szempontok vezették. Sorra eszünkbe jutnak a Ferenczy pályáját megakasztó okok: a művészi közszellem teljes hiánya, a kor tájékozatlansága a művészet dolgában, a művész szemének késői kinyílása, előtanulmányainak terszerültsége és befejezetlensége. Ferenczy egész világéletében csak akadozva tudott beszélni a szobrászi formák nyelvén, ez az akadózás gyakran a dadogás színében tűnik fel, de azért mégis minduntalan érezzük, hogy hiányos beszéde mögött ott lappang a művészi tehetség. Nem az a diadalmas, minden nehézséget leküzdő, önmagából egy világot teremtő lángész, mely a szellemi élet nagy hódítóit teszi, de mégis olyan tehetség, a melyet minden hiányaival egyetemben is meg kell becsülni. Hogy nem lehetett belőle az, a minék készült és a mit vérem kortársai vártak tőle: az európai színvonalon álló magyar szobrászművészet megalapítója, annak csak másodsorban ő az oka, elsősorban a parlag talaj, a melyből kinőtt, a kezdeményezés, az úttörés leküzdhetetlen nehézségei. Ked-

A MÁTYÁS-EMLEK UTOLSÓ GIPSZMINTÁJA FERENCZY ISTVÁNTÓL.

THALY KÁLMÁN BESZÉDET MOND.

vezőbb környezetben fejlődve, egész más képe volna művészetének. A kezdetleges, fejlődésük elején lévő kulturák gyakori és szomorú alakjai, a félbemaradt tehetségek közül való volt. Félbemaradt, de kárba nem veszett a tehetsége. Mégis csak ő indította meg a fejlődést, ő készítette elő a talajt az utána jövők számára.

Maga Ferenczy mindezt sohasem érezte, mert tehetségében s hivatásában való hite sohasem rendült meg. Ép úgy bizott önmagában, mint a hogy bíztak benne barátai, ama kor legjelesebb írói, a kik közt Fáy András és Vörösmartyhoz fűzték a legszorosabb szálak. S nem rendült meg önbizalma akkor sem, a mikor a sajtóban, mely eleinte nem győzte eléggé magasztalni, egész más hangon kezdtek hallatszani. A harminczes évek végén a mind jobban elszaporodó apró-cseprő lapokban valami különös, éretlen, okvetetlenkedő hang kezdett meghonosulni, mely a kritika ürügye alatt, a hozzá nem értés teljes mértékét vakmerőséggel egyesítve, belekötött mindenbe és mindenbe. Belekötötték abba a tervbe is, melyet Ferenczy tekintélyes barátai vetettek föl, hogy alakuljon a megrendelések nélkül álló Ferenczy fölségítésére társaság s országos gyűjtésből szerezzék pénzt arra, hogy a művészek nagy tervek kivitelére adjon alkalmat.

Elsősorban egy nagyarányú Hunyadi Mátyás-émlék állításának tervét vetették föl. Ferenczy

A RÉGI BÁRÓCZY-KASTÉLY ÉRSEKÚJVÁROTT, MELYEET EMLÉKTÁBLÁVAL JELELTÉK MEG.

a legjobb reménységgel nézett a mozgalom elébe. Bele is fogott a munkába, megcsinálta a nagy emléktáblát rajzban, majd gipszmintában, de

is lanyha adakozó kedvét még jobban lohasztották a lapok kelletlen vitái, melyeket Vörösmarty komoly, meleg, emelkedett felszólalása sem tudott elhallgattatni. Megközelítőleg sem gyűlt össze annyi pénz, a mennyire szükség lett volna. Pedig Ferenczy fenmaradt tervezetei arra vallanak, hogy ez lett volna nemcsak legnagyobb, hanem legsikerültebb műve is. Mátyás király lovas alakjának mintája sok tekintetben érdekes, egyes részeiben művészileg alkotott dolog, a szobor talapatának nagy arányú architektúrájában vannak monumentális vonások s domborművei technikában is fölülte állanak a művész régebbi efféle munkáinak. A feladattal együtt nőtt Ferenczy ereje is.

A nagy terv dugába dőlt. A művész közben elkészítette Kölesey szobrát, néhány kisebb síremléket és domborművet, tanulmányozta a Mátyás-szobor érdekében a bronzöntés mesteriségét. Aztán egyszerre elzárva látta maga előtt a művészi alkotás terét s egyúttal az anyagi tönkrejutás veszedelme is előtte állott. Még egy kísérletet tett: az uralkodó s az országgyűlés támogatását akarta a Mátyás-émlék számára megnyerni, de ez ép úgy nem sikerült, mint régebbi tervei: szobrász-akadémia föllállítása s valami képtár-éfé állás a Nemzeti Múzeumban. Ferenczy végkép elkeseredve felosztotta budai műhelyét s visszavonult szülőhelyére, Rimaszombatba, azzal a szándékkal, hogy örökre

tovább nem jutott vele. A közönségnek amúgy búcsút mond a vésőnek. Visszavonultan, a maga érzése szerint száműzetésben élt, régi összeköttetései közül csak keveset tartott fenn, művészi munkát nem végzett többé. Ifjúkori ügyessége a mechanika dolgaiban megmaradt ekkor is, de lassankint ferde irányba vezette élnék, foglalkozást szerető elméjét: valami perpetuum-mobile-féle kitalálásán törte a fejét.

1856-ban halt meg. Családjának tagjai híven megőrizték hátramaradt munkáit, töredékeit, írásait, levelezéseit, melyek most a Szépművészeti Múzeum tulajdonába kerültek unokahuga, özvegy János-deák Andrásné adományaké. Az ily módon napfényre került anyag alapján írta meg Meller Simon Ferenczy részletes életrajzát,* mely sok tekintetben módosítja a művészről eddig alkotott fogalmainkat: korrigálja a közvetlen utókor túlságosan lesújtó kritikáját, megvilágítja s a lehetőség szerint megmagyarázza egyéniségét, fejlődését. Az életrajz igen derék munka, a magyar művészet kezdetének egyik szomorú fejezetét szerető gonddal, nyugodt és megbízható ítélettel tárja elénk. Ferenczy meg is érdemli ezt a kegyeletes gondoskodást: a közepekor óta ő volt az első a magyar fájából, a ki kísérletet tett a művészi szépnék szoborban való ábrázolására s munkásságának sikerénél jóval több volt a mivelődési hatása.

Schöpflin Aladár.

* Ferenczy István élete és munkái. Írta Meller Simon. Tíz melléklettel és 115 szöveggel. Budapest, Athenaeum. Ár 12 korona. Ferenczyre vonatkozó képeink e műből valók.

KOSSUTH FERENCZ A KASZÁS LEGÉNYEK KÖZT.

AZ ÉRSEKÚJVÁRI ÜNNEPRŐL. — Balogh Beza-fénykép.

A HÉTRŐL.

Az unalmas igazság. Ha igaz, a mit a fiatalabb Dumas mondott, hogy az emberek mindent megbecsülnek, csak az unalmasságot nem, akkor őszinte jóakarói csak azt tanácsolhatják Dreyfus Alfréd volt kapitány urnak, hogy — türtőztesse már magát az igazsága keresésében és követelésében. Az élet drámáiból nem lehet sorozatos előadásokat rendezni, mint a János vitézből. Dreyfus kapitány nem panaszkodhatik azon, hogy az ügye hatástalanul veszett volna el. Ez a pör több kiadást ért, mint a mennyit a nagy pörök is rendezni megérni szoktak. Volt egy Dreyfus-pör, a melyik azzal végződött, hogy a kapitányt elvitték az Ördög-szigetre. Azután jött egy másik pör, a melyik azzal végződött, hogy a kapitány hazajöhött az Ördög-szigetről. Ez a pör hónapokig lázban tartotta az egész világot. Franciaország rendjét alapjaiban rázta meg, kormányok és gene-

szakivánczoknák az francia hadseregbe, ha az ítélet meg adná is erre a módot neki. Igazságát érezvén, a joga kétségtelenül meg van hozzá, hogy ezt követelje is, de ezzel már az igazságot nem teheti teljesebbé, csak unalmassá. Ezt pedig nem szereti a világ és még megeshetik, ha ez a pör sokáig tart, hogy a leglelkesebb Dreyfus pártiak fogják követelni, hogy — vigyék vissza az Ördög-szigetre. Nem, mert hazaáruló, hanem mert már szörnyű módon unalmas.

Rang és mód. Népszerűbb államfő alig van a földkerekségen, mint a Torkkó, a komoly nevén Roosevelt Tivadar, az amerikai Egyesült Államok eszes és temperamentumos elnöke. A honfitársai valóságilag rajonganak érte és a hol megjelenik, ünneplik, mint egy primadonnát. És ez a körülrajongott, mindig ünneplést ember a héten magához hivatott egy csomó újságíró és keserve-sen kipanaszkodta magát nekik. A panaszából

JÓ SZOMSZÉDOK. — Pataky László rajza.

rálisok buktak bele, pályáik szakadtak meg, Zola Emil a népszerűségét veszítette el, Henry ezredes pedig a gégejét metszette át miatta. Lázasra tett egy világot és betegé egy országot. A vége az lett, hogy Dreyfus kapitány megszűnt az Ördög-sziget foglya lenni, visszanyerte, ha nem is a rangját, de a szabadságát és mindazt, a mit neki kegyes sorsa e szabadság élvezésére adott. Visszakapta a családját és a millióit. Való, hogy mindezt mint kegyelmet kapta és nem mint igazságot. De viszont való az is, hogy ez az ő póré már nem is pör volt, hanem valóságos háború. Már pedig ki látott még olyan háborút, a melyben az egyik fél úgy győzött volna, hogy ő semmit se veszített, semmit se áldozott? Dreyfus Alfréd a osatát megnyerte, mert foglyából szabad ember lett és egy csomó millió embert az ártatlanságáról meggyőzött. A mi különbség még az embereknek az ő ügyéről való fölfogásában van, az már nem a meggyőzöttség, hanem — érzés kérdése: érzéseket pedig nem lehet kapacitálni. A Dreyfus-pör új revíziójának akármilyen lett az eredménye, ez már a helyzetben nem változtat, még az ő helyzetén sem, mert alig hihető, hogy Dreyfus Alfréd vissz-

most megtudja a világ, hogy a Roosevelt Tivadar sora se fenéig tejföl. Sőt nagyon kevés rajta a tejföl. Nagy a népszerűsége, de kicsiny a fizetése. Kevesebb civillistát kap, mint a szerb király és a kis fizetéshez semmi pótlékot. Az utazásai rengeteg pénzébe kerülnek, de a szenátus nemcsak hogy az ilyen költségeire nem volt hajlandó egy garast se megszavazni, hanem még azt a kérését is megtagadta az elnöknek, hogy a Fehér Hához egy töldelekszárnyat építsen. Kijelentette Roosevelt, hogy nem vállal többé elnökséget, mert az uralkodói dicsőség minden esztendőben százezer dollárjába kerül. A vagyona egy harmadát már ráfizette. A bécsi bankár esete jut az eszünkbe, a kinek a fiát drámaíró szenvedélylyel verte meg az Isten, a nélkül, hogy drámaíró tehetséggel is megáldotta volna. A darabot egy direktor se akarta előadatni. Erre a bankár papa, hogy a fiát megvigasztalja, kibérelt egy színházat néhány estére, szerződött egy társulatot és így adatta elő a darabot, a mely azután irtózatosan megbukott. Mikor azután vége volt a históriának, az öreg így fakadt ki: — Nem értem a dolgot. A fiam egyetlenegy

darabot irt és ez nekem belékerült húszezer forintomba. Sardou ötven darabot irt és nemcsak hogy pénzébe nem került, de még milliókat is keresett velük. Hajlandó vagyok azt hinni, hogy a darabírársra születni kell, különben csak veszít rajta az ember!

El lehet mondani, hogy az uralkodásra is születni kell, különben csak ráfizet az ember. Bizonyos, hogy a népek sokkal jobban fizetik a született államfőket, mint a választottakat. Loubet a francia köztársaság volt elnöke is kijelentette, hogy ez az a mesterség, a melyikből lehetetlen meggazdagodni. Ime, Roosevelt meg azt panaszkolja, hogy tönkre kell mennie bele. Reprezentálniuk a köztársasági elnököknek úgy kell, mintha fejedelmek lennének, de a fizetésük úgy van megszabva, hogy ne játszhassanak belőle fejedelmet. Az uralkodó családok rengeteg vagyonat szereznek, a köztársasági elnökök ellenben ráfizetnek e dicsőségre. Nem sokára odafejlődnek a dolgok, hogy köztársasági elnökségre csak fejedelmek vállalkozhatnak, mert polgári embernek nem bírja ki az erszénye ezt a tisztességet.

Pillsbury. Pillsbury hadvezér volt. Hadműveleteinek területe a hatvannégy koczkás mező volt: a sakkjába. Ezen operált a bástyáival, futóival, lovaival, parasztjaival, ezernyi tervet forralván agyában, hogy lehetőleg minden esztendőben százezer dollárjába kerül. A vagyona egy harmadát már ráfizette. A bécsi bankár esete jut az eszünkbe, a kinek a fiát drámaíró szenvedélylyel verte meg az Isten, a nélkül, hogy drámaíró tehetséggel is megáldotta volna. A darabot egy direktor se akarta előadatni. Erre a bankár papa, hogy a fiát megvigasztalja, kibérelt egy színházat néhány estére, szerződött egy társulatot és így adatta elő a darabot, a mely azután irtózatosan megbukott. Mikor azután vége volt a históriának, az öreg így fakadt ki: — Nem értem a dolgot. A fiam egyetlenegy

a ki — még jobban tud sakkozni? Ezernyi millió ember él a földön, a ki mind *nem*-mel válaszol ezekre a kérdésekre: de Pillsbury más nézetet mond. Ő beleőrült abba, hogy neki többször mondták mattot, mint ő másnak és bele is halt az örületébe. Minden téboly — téboly: de ebben az örületében volt, a mi megható, a mi megkapó, a mi tiszteletreméltó. A Pillsbury tragikus sorsa véres tanúságot tett arról, hogy ez az ember, ez az élet egészen azé volt, a mi nek magát szentelte és érezte magában a kíválszított tűzét, a egyszerű lángolást, mely nem is előre, hanem az élre hajtja azt, a kinek a lelkében kigyul. Ez az ember a legkülönb akart lenni, a mi mindig dicsőni és tisztelni való vágy, ha elfogadott és szabályos eszközökkel dolgozik. Hogy a legjobb sakkozó legyen valaki, bizonyára nem a legnagyobbrendű ambíció, a mely emberi lelket fűthet; de ez is elég, hogy megtöltson egy életet, a mint hogy soha se üres egy olyan élet, a mely valamely ambíció bukásával értéktelenné tud válni a gazdája szemében. Csak az az élet üres és szegény, a melynek semmi vágya, ambíciója sincs még arra se, hogy — megbukjék vele.

Az irgalmas tanár. A zöld tavasz és a rózsás szerelem irodalmával gazdagság dolgában kezd vetekedni az — érettségi vizsga irodalma. A hány nap, annyi dal különféle vizsgai esetekről: az igazságnak tartozunk annak a kijelentésével, hogy ezek a dalok változatosabbak a tavaszi költeményeknél. Most megint egy új eset került a nyilvánosság hullámverésébe: az eddigiektől meglehetősen elütő. A régebbi dalok a köszívő tanárról szóltak, a ki miatt a diák jön bajba: ez a vajszívű tanárról szól, a ki a diák miatt maga jutott bajba. Egy igen humánus és erős érzésű professzorról, a ki nem tudta ridegen és megindulás nélkül nézni, hogyan birkózik verejtékes homlokkal és bágyadó inakkal a kemény földattal a növendéke. Megesett rajta a szive és segítségére ment a már-már roskadozóknak. A diáknak hasznára volt a jószívű tanár segítsége, de egyáltalában nem volt hasznára a tanár urnak. Meglátták, följelentették és — megbüntették. Mert nem a tanár kötelessége, hogy a tanuló feladatát megcsinálja, hanem a tanulóé. Nem lehet tehát azt mondani, hogy a tanár urat a büntetés méltatlanul vagy igazságtalanul érte volna: de viszont az is igaz, hogy egy tanár, a ki a diákjait iránt iger, ekkora szeretettel és jóakarattal van hozzájuk, nem azt érdemelnie tőlük, hogy szenvednie kelljen miattuk. A dolog ilyen állásból világos, hogy a probléma megoldásának kulcsa a diákok kezében van. Ha nem akarják se azt, hogy ők szenvedjenek a tanár miatt, se azt, hogy a tanár szenvedjen ő miattuk, van egy mód, a melylyel azt is, ezt is elkerülhetik. Tanuljanak jól, tanuljanak szorgalmasan és menjenek a vizsgára teljesen felkészülve. Akkor sem a szigorú professzor nem lesz kegyetlen elbuktatni őket, se a jószívű professzor nem lesz kegytelen — elbukni helyettük. Ha a diákok elvárják a tanároktól, hogy jól bánjanak velük, bánjanak ők is jól a tanárokkal.

BÁRCZY ISTVÁN.

BUDAPEST ÚJ POLGÁRMESTERE.

A magyar főváros életében jelentős fordulat a most lezajlott polgármester-választás. Egy fiatal erőt ültetett a polgártársak bizalma a polgármesteri székbe, olyan erőt, a ki szinte példátlanul rövid idő alatt küzdötte ki magának az érvényesülést, nem támaszkodva másra, mint önmagára, a saját munkája eredményeire. Bárczy István még csak ezután fogja betölteni negyvenedik évét s máris olyan nagyhatású s kezdeményezéseiben hosszú jövőnek irányt mutató tevékenységre tekinthet vissza, a milyenre kevés a példa a városi közigazgatás szűkebb és ezerféle nyugókkal beníto gépezetében. Látuk azokon a helyeken, melyeket eddig elfoglalt, hogy fogékony, friss szellem, nem riad vissza bátrabb vállalkozástól sem, igen erős érzéke van a gyakorlati élet, a modern eszmék iránt, van erélye terveit végrehajtani, szerzett tekintélyét és népszerűségét az ügy érdekében tudja kamatoztatni s érti az emberekkel bánás nehézségét, a vezető állásban nélkülözhetetlen műve-

Horváth Andor festménye a Magyar Tanítók Otthonában.

BÁRCZY ISTVÁN.

zetét. Hogy a főváros közigazgatásának minden fontosabb ágában jártas s a létező bajok orvoslására eszméi vannak, azt nemcsak polgármesteri programbeszédje árulta el, hanem az a munkásság is, melyet alsóbb hivatali fokozatokon különféle ügyosztályokban kifejtett.

Budapest fiatal város, lakossága legnagyobb részének nincsenek fővárosi hagyományai. A ki ma érett korú, a dolgok intézésében szerepet vivő ember, azok közül csak a legkevesebbet ringott a bölcsője Budapesten, a legtöbbet annak a központi felé áramló mozgalomnak a hullámai vetették ide, a mely a mai magyar társadalom kialakulásának egyik legjellemzőbb tünete. Ezért van, hogy a fővárosi emberek legnagyobb része vajmi keveset érdeklődik a város közügyei iránt, jobban érdeklik szülőfalujának vagy vármegyéjének apró-cseprő eseményei a fővárosi községi élet olyan dolgainál is, melyek a legmélyebben belevágnak minden ember mindennapi életébe. Nagy baj ez, a főváros közéletének sok visszacsúszását lehet megmagyarázni belőle s csak az új nemzedék segíthet rajta gyökeresen, az a nemzedék, melyet már nemcsak az idevetődés véletlensége fűz Budapesthez, hanem a gyermekor emlékei, a családi élet hagyományai is. Ebből az új nemzedékből való Bárczy István, (Budapest született 1866-ban) s az ő feladata lesz megteremteni és megszilárdítani azt a közszelmet, mely belátja a fővárosi ügyeknek az egyes ember s az egész nemzet életével való szoros kapcsolatát s komoly érdeklődéssel, vállalt erővel igyekszik az eddigi gyors, de sokban felületes fejlődés hiányait orvosolni, a további haladást siettetni s a jövő alapjait megvetni.

A derék, köztiszteltetben állott realiskolai tanár fia, a ki 23 éves korában a fővárosi szolgálatba lép s a díjnyújtás kezd, hogy 17 év múlva a polgármester fenyes és megtisztelt állásába jusszon, — a komoly és eredményes munka elismerésének oly képe, a mely szerencsés lehet mindenkinek, a ki erőt érez magában arra, hogy a közérdekben hasznos dolgot alkot-hasson. A hivatali pályán nehéz az előrelépés, ily gyors és nagy emelkedést csak az mutathat fel, a kiből igazi érték van.

S a kik a magyarság megoldandó kérdéseinek központjába a kultúra kérdéseit helyezték, kétszeres örömmel láthatjuk Bárczyt a polgármesteri székben. Az érdek, melyek e fényes polczra emelték, első sorban a kultúra terén szerzett érdemek. Bárczy István mint a fővárosi köztisztviselőnek vezető tanácsnok szerepe az a tekintélyt és közbizalmat, a melynek mostani kitüntetését köszönheti. Őt év, 1901 tavasz óta

vezette az ügyosztályt s ez idő alatt — tanu rá minden hozzáértő — lényegesen átalakította a főváros egész kiterjedt oktatásügyét. A lakosság folyton fokozódó szükségleteihez képest szaporította az iskolákat, egész sereg olyan épületet emeltetett a magyar kultúrának, a mely a tanuló gyermeknek nyújtani képes mindazt, a mire szellemi fejlődése érdekében szüksége van. De nem ez a fődolog, hisz ezt a viszonyok kényszerére úgyszólván magától hozta létre. Bárczy egyéniségének hatása azon a munkán látszik meg leginkább, mely a modern kívánalmaknak minden tekintetben megfelelő iskolai épületekben folyik. Tanterv-revizió, megfelelő iskolai könyvek, a személyi kérdések megoldása, szakszerű felügyelet, az intenzív iskolai tanítás és nevelés irányítása, — csak egyes részletek, külön-külön is, együtt is fontosak. S a mit e dolgokban Bárczy művelt, az mind magán viseli az ő egyéniségét, gondolkodásának önállóságát, kezdeményezésének friss bátorságát. Főtörvénye, mely munkásságának minden irányán meglátszik, az volt, hogy az iskolát szoros kapcsolatba hozza az élettel, hogy ne csupán élettelen könyv-ismereteket közöljön, hanem alapot adjon az élet dolgainak megértésére s az intelligens, céltudatos cselekvésre. Kiváló érzelme van az iskola szociális vonatkozásai iránt, e tekintetben az ő általa fölvetett eszmék, megkezdett s részben végre is hajtott intézkedések irányító fontosságuk. Eszméinek propagálására legutóbb egyik kiváló munkatársával folyóiratot is indított, a «Népmívelés»-t, melynek friss hangja, minden, haladó szelleme egészen új levegőt visz be paedagogiai irodalmunkba. Megvolt az a szerencsés képessége is, hogy munkatársait jól meg tudta válogatni s az állások betöltésének kényes és sokszor nagyon bajos kérdéseit közmegegyezésre tudta megoldani. Hogy ez mit jelent, azt csak az tudja felfogni, a ki látta valaha a tanítók s még inkább a tanítónők százait, a kik minden egyes pályázat alkalmával végig kilincselik a város-házát s a befolyásosabb bizottsági tagokat. A hol annyi a személyi érdek, becsvágy, vélt vagy valódi sérelem, jogos és jogcsaló befolyásolás, — ott szinte csodaszámba megy, ha valaki el tudja érni a közmegnyugtást. S Bárczy tanácsnoki működése alatt elérte, az alatta szolgáló tanerők mindig megnyugodtak intézkedéseiben, mert be kellett látniuk, hogy az ügy érdeke és az igazság vezette a tanácsnokot.

Ha szélesebb hatáskörében, bizonyára hosszú időre terjedő polgármesteri munkásság alatt az új polgármester ugyanily sikereket fog elérni, akkor a magyar főváros új korszaknak néz elébe. Annyi nehéz megoldandó kérdés, annyi egéző szükséglet, annyi orvoslandó súlyos baj várja a fiatal polgármester munkás kezét, élénk, fogékony és termékeny elméjét, hogy csak egy részüknek kedvező elintézésével is egészen átalakíthatja Budapest köz- és magánéletének képét.

S. A.

HELPA KÖZSÉG PUSZTULÁSA.

Egy derék, fejlődő görömi községet pusztított el nemrég a tűzvész, de úgy, hogy a helyén ma alig van más, mint megszenesedett rom. *Helpa* a falu neve. A tűz május 25-ikén ütött ki villámcsapás következtében, hirtelen jött a vihar délután 3 óra tájban s hamar el is vonult a nélkül, hogy egy csepp eső esett volna. A villám azonban belesapott a eszürbe s rövid idő alatt lángban állott az egész, nagyobbára egymásra zsúfolt faházakból álló falu. Mentésről szó sem lehetett, a környékbeli falvak tűzoltói gyorsan ott teremttek, igyekeztek megmenteni, a mit lehetett, de a rettenetű lángtenger ellenében tehetetlenek voltak.

Rövid idő alatt elégett 280 ház mellékpépülettel együtt; 325 család, 1589 lélek maradt hájéktalan, egy öreg asszony és két gyermek is elégett. Nagy kár esett mindenféle háziállatban. A szerencsétlenségét még súlyosabbá teszi, hogy a leégett épületeknek csak csekély része volt biztosítva, fél millió koronánál többre rög a biztosítatlan kár. A nemrég még népes, igyekvő faluban csak 84 ház maradt épen, a többi 16 katasztrális hold területen úgy elpusztult, hogy még a házak kúszóba is elégett, — sok gazda meg sem találja a háza helyét. A hol kevéssel ezelőtt még nyugd., munkás élet

folyt, ott most neki lehet akasztani az ekét a házak helyének. Képeink szemléletesen mutatják a vész nagyságát.

A faluban nagy nyomoruság ütött tanyát. A pillanatnyi élelmiszer-hiányt a környékbeli községek lakóinak jószívűsége enyhítette, a kik mindenfelől nagy mennyiségben küldték a kenyeret, szalonnát, egyéb élelmiszert. Erre annál is inkább szükség volt, mert a falubeli üzletek is elpusztultak, egy kis bolt kivételével. Pénzadományok is érkeztek — köztük a környéken birtokos bolgár fejedelemtől 3000 korona — de mindez kevés a nyomor enyhítésére. Az amúgy is szegény népnek nagy szüksége van a jó emberek könyörületességére, hogy tönkrement existenciájukat újra megalapíthassák. A nagy elemi csapások közelebb kell, hogy hozzánk egymáshoz az emberi szíveket s a magyar közönség bizonyára meg fogja hallani a szegény helpaiak kérését, sietni fog adományait hozzájárulni a nyomor enyhítéséhez. Az adományokat legcélszerűbb *Sontagh*, Andor országos képviselőház küldeni Budapest IX. ker. Üllői-ut 30. szám alá.

ANGOL VENDÉGEK BUDAPESTEN.

Anglia nagy városai, különösen London községi élete — az államban államot képező Cityvel — intézményeinek tökéletessége mellett is szükségét érezte, hogy a kontinens nagyobb városainak közönségi életét, de különösen az általános érdekű intézményeket már összehasonlítás szempontjából is megismerhesse.

Harmadéve alakult Londonban a külföldi nagyvárosok intézményeit tanulmányozó bizottság lord *Lyveden* elnöke alatt és mindjárt megalakulása évében, 1903-ban Svájcot látogatta meg. A reá következő év a bizottságot már Amerikában találta a st-louisi világiállítás alkalmából. Az elmúlt év programja Dánia, Svédország és Norvégia meglátogatása volt s most nemrég: hazánkat látogatták meg.

A napi sajtó napról-napra beszámolt az angolok minden lépéséről. Mindazonáltal mi, kik úgyszólván minden lépésüket figyelemmel kísértük, nyilatkozataikban sok olyat figyelhetünk meg, a minek közlése nem minden érdek nélküli.

A kiutazás vezetője és lelke, lord *Lyveden*, előkelő állása mellett is — a lordok házában tagja, a királyi választások belsei titkos tanácsosa — a megtestesült bonhomia típusa. Igazi *Jolly Fellow*, ki humorával, szellemes megjegyzéseivel állandóan derült hangulatban tartotta a társaságot. Kellőleg informálva lévén, hogy nálunk nagyon divatos a gyakori kézfogás, úgy szórta a *shake hands* eket, mint választáskor egy verbéli képviselőjelölt. Tudomással bírva arról a végtelen nemzeti kultuszról, melyben nemzetünk Kossuth Lajos emlékét körülveszi, el nem mulasztotta az egész társaság jelenlétében megkoszorúzni a sírt.

Sértésközvetítőhídnak meglátogatása alkalmával a főváros közéletének vezetője, *Mely Béla* tanácsnok a látogatók külön osztályában, az épen a füstölőből kikerült szalmán felszállt a vendégek előtt. Pár pillanatig az egész társaság csak nézegette az étvágygerjesztő külsejű kobaszt, de hozzá nem nyúlt; ekkor lord *Lyveden* igazi halál-megvetéssel felkapott egy nagy szeletet és burkolt megfosztva kikerült megetté. A példát persze angol kísérte is követte.

A társaság másik érdekes alakja a nemrég letűnt konzervatív kormány éveken keresztül volt közoktatási minisztere *Sir John Gorst* volt. Nyugodt tekintetű, hófehér szakállú öreg úr, kinek szemüvege mögött ókos szempár csillogott s ki bár a háromnapos látogatások alatt csak ritkán szólott, a busztentés az országos kaszinóban mondott hosszú és fényes beszédével bebizonyította, hogy annál többet látott az igazi szakértő szemével. Felső leányképzőket egyszerűen pártatlannak mondta.

A komoly szakértő bíráló szemével vizsgálta városi közlekedési eszközeinket *Alderman Edward White*, a londoni villamos vasut egyik igazgatója és főmérnöke, ki hazai cement-gyártásunkról a legfényesebb bizonyítványt adta ama kijelentésével, hogy összes üzemi munkálataikhoz évek óta csupán magyar cementet használt, nemcsak azért, mert olcsóbb, hanem azért is, mert a vegyi vizsgálat a magyar gyártmány fölényét igazolta.

A huszonhárom tagból álló társaságban, — köztük három hölgy — Anglia minden nagyobb városa képviselve volt, részint polgármesterek, részint valamelyik tanácsnokok által. Itt időzések rövid három napja alatt a magyar bizottság igyekezett megmutatni nekik minden olyan közművelődést, mely a hasonló külföldiekkel szemben az összehasonlítást kiállja, vagy némelyekben felül is múlja. Közélemezünk nagy eszközei és közvetítői, vásárcsarnokaink, vágóhidunk, de különösen a sertésközvetítőhíd

A TŰZKÁROSULT HELPAIAK KENYEROSZTÁSRA GYŰLEKEZNEK. — Uthy Béla amateur-féltétele.

annyrá meglepte őket, hogy napok múltán is visszatértek rájuk és az a sok feljegyzés, a mit különösen az elemi főzikkék árát és mennyiségét illetően tették, igazolni látszik ama föltevést, hogy különösen most a nagy amerikai hűsotrány után, mely Angliában mint egyik legnagyobb fogyasztóban szűlte a legnagyobb visszahatást — nyerstermelésünknek esetleg nagy haszna lehet e látogatásból. *Muzsa Gyula*.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Údvari élet a francia királyok korában. Mni számunk «Regénytár» mellékletén új, hosszabb regényes korrajz közlését kezdjük meg. Szerzője a «Hires asszonyok», «Rejtelmes történetek» című műveztést aratott régebbi közleményeinek írójá. Arról a fényes udvari életéről mond el benne eredeti források alapján nagyon érdekes dolgokat, a mely XIV. Lajos korától fogva a nagy forradalomig a francia királyok udvarában kifejlődött s a melyet a forradalom után a restauráció királysága megpróbált új életre kelteni. A világtörténetnek egyik legizgalmasabb érdekessége fejezte ez, olyan jelenség, a melynek nem volt más a római császárok kora óta: a szinte művészi teljességgel kifejtett fény és pompa, a melynek selyemtől, drágakövektől csillogó leple alatt már ott dübörög a romlást, egy egész világ összeomlását előre jelentő vihar. A francia galantéria, az udvari cselszövények hálózata, a kegyenczek és kegyencznők váltakozása s egy egész külön, a való élettel mindinkább elkülönödő élet alakulása, a hol mások az erkölcsi értékek, a formák mind lényegesebbé válnak a tartalomnál, mindez oly hatással vonul el e korrajzban az olvasó szeme előtt, a melylyel csak a legjobb regények hatása vetekszik. Az érdekes és tanulmányos közleményt egykorú művészi képekkel úsan illusztrálva közöljük.

Boldog emberek. *Szabóné Nogáll* Janka nevével már régebben nem találkoztunk önálló kötetben, pedig hogy mondani valóján még nem fogyott el, mutatja mostanában megjelent novellás könyve. A kritika már régóta tartozik neki egy elismeréssel: hogy ő az első igazi irodalmi színvonalon álló írónők egyike. Olyan időben kezdte munkásságát, mikor a magyar női irodalmi netovábbját *Beniczky* Bajza Lenke regényei jelentették; *Szabóné*nak megvolt az a bátorsága, hogy szakított e népszerű, de már születésekor is verszegény romantikával s teljes erővel a modern irodalmi irányok szolgálatába szegődött. Bence kell látnunk egyik legfontosabb kiinduló pontját annak a fejlődési folyamatnak, mely a magyar női lélek irodalmi érvényesülése dolgában a legutóbbi években annyi érdekes meglepetésben részesített s a mely három-négy első rendű tehetséget vitt bele mai irodalmunkba. Ezek az újabb tehetségek lehet, hogy egy s más tekintetben túlszárnyalták régebbi társnőjüket, de nem szoríthaták teljesen háttérbe. *Szabóné* Nogáll Janka ma is megérdemli még, hogy meghallgassuk a szavát, képeletek színei még nem fakultak el, látása még nem vesztette el egykori frissességét. Új kötetének első s leg hosszabb darabja pl., bár bevezető kerete kissé el van nyújtva, lényeges részeiben oly kritikáját adja a kisvárosi magyar társadalmi életnek, oly önálló

gondolkodással fog meg egy mindennapiságában is érdekes témát s a lélektani rajzban néhány oly finom vonást nyújt, hogymár ez az egy darab is megadja a kötet becseit. A többi hét kisebb elbeszélés között is akad jól elgondolt és erős kézzel írt dolog.

Csipekfátyol. Nagyon jellemző cím ez, a melynek költészetét csakugyan olyformára, mint a csipekfátyol: könnyű, finom és lenye, ha nyári zivatarok fel-lebbentik, csillogó könnyek gyöngyöznek alatta, a szenvedély sivatói szele sohasem tépi. A fehér, tiszta leányzóba költészet ez, a hol forró, halk suttogás közben színes ábrándok szövdődnek, a hol titkok zokogások fúlnak a hímzett párnákba és el nem esattant csökök kínja vergődik a fiatal szívekben. Ebben a boltban vett rózsáktól és finom francia parfümtől illatos légkörbe most mintha valami nyitva felejtett ablakon át behallatszanék, egyelőre csak fojtva, a függönyön át, az élet keményebb, ridegebb, de igazabb szava, a csinos rokokó-butorok között árnyak kelnek, melyek komoran tépdésik az álmok fátylát... Talán új fok a *Farkas Imre* fejlődésében ez a mostani kötet, a melynek alapötönusa ugyan a régi még, de egy-egy hangja mintha arra vallana, hogy a költő hangja érezesebb, kevesebb lágy kezd lenni, a szeme új dolgokat, új színeket is kezd észrevenni. Az apró szalon- és diáktragédiákon kívül most már nagyobb koncepcziókra is merészkedik: kötetében van egy terjedelmesebb költői elbeszélés (*Talpalatnyi föld*), a mely szünlitig tele van bár érzelmes romantikával, de nem sikertelenül igyekszik az emberi lelke egy mélyebb rejtelmébe belevilágítani. Alapja ez elbeszélésnek merő líra, a szerkesztés módja elárulja, hogy alighanem első kísérlet e nemből, — mégis jelentékeny haladás és elmélyedés jele a fiatal költő pályáján. Van még egy másik, rövidebb elbeszélés is a kötetben — ettől (*Csipekfátyol*) vette címét az egész gyűjtemény; — egy nem egészen új tárgyat frissít fel benne erős lírai hangulattal, sok finom érzéssel. Nagyon kedves a *Pierre és Ninon* öt levélből álló ciklusa; van benne valami, a mi szokatlan dolog *Farkas Imréné*l: fölébe kerekedik tárgyának, fölülről, rokonszenvelve, de ironikus mosollyal nézi két alakját, a két bohém szerelmezt s a kis Ninont élénken színeztet, tetszetesen diszkrét szatírával rajzolja meg. A többi verse a költő ismert és sok tetszésre talált hangnemében van írva, érzelmes, gyöngéd képek a szülői házból, diák-szerelmekről apró dalok. A *Fernando* lovagról szóló románc az egyik részéből a maga burkolt védekezéssel váljuk kiolvadni azok ellen a vádak ellen, melyekkel egy s más kritikai hangok, nem egészen elfogulatlanul, verseit fogadták. Vannak írók, különösen a legfiatalabbjából valók, a kiknek szemében a közönségnél elért siker biztos jele a belső érték hiányának, — hogy ez mennyire igazságtalan és elfogult gondolkodás, arra minden irodalom lépten-nyomon termi a példákat. *Farkas Imre*, mint az ifjúság, s a szerelmes fiatal leányok költője lépett az irodalomba s az a közönség felkapta a nevéét — ez még nem ok arra,

A LEÉGETT FALU EGY RÉSZÉ.

hogyan letagadják róla a költői értéket. Végre is a költészet nem csak azok számára való, a kik már nem fiatalok, vagy sohasem voltak azok. A kötet mélyebb járatú darabjai közül itt adjuk a *Borus szerelm* címűnek második részét, melyben az aszszony felel a férfinak, ki őt szerelemre hívja:

Figyeljen rám jól. Kérdező szavára
Hallja őszinte, nyílt feleletem:
Igen, szeretem! Minek is tagadjam,
Szomorú szívvel, forrón szeretem.
Szeretem őt, mert eszes és mert gyöngéd,
S férfi! Ki nem érzélgő, tétova...
De akarom, hogy mindent tisztán lásson.
Azért az őné nem leszek soha!

Ne értsen félre... mit nekem a férjem —
Ki ész nélkül fut száz asszony után? ...
Mit az egész világ, a mely a rosszul
Leplezett bünt itéli el csupán,
De nem akarom, hogy higgyen a percében,
Melynek a szív s ajk vágyódva enged...
Hogy mért? Azért tisztán, mert a szivemből
Gyűlölöm a bünt, utálok a szennyet!

Mert lenézem a lopott csókokat
S a tolvaj titkolózást megvetem...
Inkább szeretek néma lemondással,
Megtört reménnyel, árván, csendesen,
Mosolygó szemmel akarok meghalni
S tiszta lélekkel, úgy mint az anyám...
Nem! Soh' se tudnék szülni, hazudni!
Isten önnel! Gondoljon néha rám...

IDEIGLENES HAJLÉK.

Forgács. Jónás János, a pozsonyi felső kereskedelmi iskola nemrég nyugalmába vonult igazgatója egy kötetbe összegyűjtve kiadta kisebb tanulmányait, felolvasásait. Az első tekintetre megleg ez a könyv

vénybíró, volt országgyűlési képviselő, Székelyudvarhely város ny. polgármestere, az ev. ref. egyház-közösség főgondnoka, az Országos Honvéd Egyesület dísztagja, törvényhatósági bizottsági, városi képviselő testületi- és ev. ref. iskolaszéki tag, a Mária Valéria Gyermekkert és a volt felsőlócányiskola gondnokságának volt elnöke 79 éves korában Székelyudvarhelyen. — SCHICHMANN ENDRE, a kissebeni kegyes tanítórendi tárház főnöke és gimnáziumi igazgató, Kisseben szab. kir. város képviselőtestületének tagja, életének 55., szerzetességének 35. és tanárkodásának 33-ik évében, Kissebenben. — WITKOVSKY ANTAL nyug. fővárosi tanító 41 éves korában, Budapesten. — SZENDE TIVADAR, a Magyar Aszfalt Részvénytársaság czégszervezője, életének 56-ik évében Budapesten. — GAJZSÓ MÁRÓ ügyvéd, Kolozsvár városi tisztviselője, ügyvédi kamarai elnök 54 éves korában, Kolozsváron. — BOTFALUSI BOTI BALÁZS földbirtokos 79 éves korában, Éödarmán. — LEUKÁNCIS INCZE kiérdemült szent Bazilrendi tartományfőnök, Mukács, Eperjes, Szamosújvár egyházmegyei szentszéki ülnök, 70 éves korában. — BESZEDITS DEZSŐ szatmári püspökségi uradalmi főintéző, 55 éves korában Hídvégen. — WALTZ ANTAL fűszerkereskedő, 39 éves korában, Budapesten. — BERZEVICZI és kakashalmi BEZEVICZY EGYED császári és királyi kamarás, a harmadik osztályú vaskorona-rend tulajdonosa, 71 éves korában, Bácsán. — LOVAG KNEES-AU NÁNDOR okleveles mérnök, magyar államasuti felügyelő, 55 éves korában, Budapesten. — NAGYNYOMI SÉNYI SÁNDOR nyug. császári és királyi huszárezredes, 60 éves korában, Budapesten. — NYEKS ISTVÁN sárszentmiklósi római katolikus esperes plébános, szentszéki ülnök 70 éves korában. — CZÉGEY FERENCZ ügyvéd, Debreczen város törvényhatósági bizottságának tagja, 84 éves korában, Debreczenben. — TARÓCZY ATTILA 48-as honvédtüzéreztes, 75 éves korában, Buda-

A LEÉGETT FALU, A HÁTTÉRBE AZ ÉPEN MARADT TEMPLOMMAL.

A HELPAI TÜZVÉSZ. — Uthy Béla amateur-fővelédel.

frója műveltségének sokoldalúságával; van benne tanulmány a Buddha vallásáról, a görög kalokagathiaról, a szociális kérdésről, Carlyle Tamásról, a kereskedői műveltségről stb. S e sokféle tárgyakban az író otthonosan mozog, ismeretei, szempontjai jóval többek az érdeklődő dilettantizmusnál, előadása pedig mindig magán viseli a kiművelt ízlésű s fejlett irodalmi érzékű író. A megismerésnek új látatait nem nyitja meg az olvasó előtt, mint a nagy esszéírók szokták; szellemében bizonyos nyugtalanságot vélünk találni, mely nem engedi, hogy egész lelkével elmélyedjen egy-egy tárgyba, — de tanulni lehet a könyvből s e mellett érdeklődésünket is többnyire ébren tudja tartani az író előadása módjával. Minkét leginkább Carlylertől szóló tanulmány érdekel; ezt az író gyakran idézi, de sokkal kevésbé gyakran olvassák nálunk, — a ki foglalkozni akar vele, sok hasznát veheti bevezetőül a Jónás János fejtegetéseinek, melyek igen értelmesen s józan ítélettel foglalják össze a Carlylra vonatkozó tudnivalókat.

Új könyvek:

Boldog emberek. Elbeszélések, írta Szabóné Nagall Janka. Budapest, az Országos Irodalmi és Közművelődési Szövetség kiadása.
Csipkefátyol. Költemények, írta Farkas Imre. Budapest, Singer és Wolfner.
Forgács. Tanulmányok, írta Jónás János. Budapest. Márkus Samu könyvnyomdája.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: KASSAY F. IGNÁCZ hites ügyvéd, 48-as honvéd-főhadnagy, tör-

AZ ANGOL VENDÉGEK A MARGITSZIGETEN.

FRANKLIN-T.

pesten. — WISOTZKY JÁNOS 48-as honvédőrmester, 78 éves korában Budapesten. — BELÉNYESI VÁRADY ODÓN, m. kir. pénzügyi számtiszt, 49 éves korában, Budapesten. — IFJ. KOHN SAMUEL, nagyváradi kereskedő, Budapesten. — DWORISCHAK FERENCZ magyar államasuti főellenő, 59 éves korában, Szombathelyen. — HERTELENDY PÁL uradalmi intéző 41 éves korában, Budapesten.

PALOTAI PIROSKA, a Nemzeti Színház volt tagja, 41 éves korában Budapesten. — GAUMM FERENCZ 72 éves korában, Budapesten. — SPIEGEL, MAYERÉ szül. Engländer Katalin, Mocsárdban. — ÖZV. BASSÓ VILMOSNÉ, szül. Schulhoff Fanny 85 éves korában, Baján. — ÖZV. MÁRZSÓ PÁLNÉ szül. Vandracek Mária 69 éves korában Kassán. — SCHAUBACH JÁNOSNÉ, szül. Herbkay Francziska, 88 éves korában, Budapesten. — ÖZV. VÖGERL IGNÁCZNÉ, szül. nemesjáczi eörvistyei Henz Francziska, 56 éves korában, Budapesten. — ÖZV. ECSEGI CSONTÓ Lajosné, szül. jászapáti Apáthy Julia 65 éves korában, Miskolcon. — VENCSELLŐI MÁTHÉ KAROLINA, 71 éves korában, Nagykárolyban. — TURKÓ JENNY zongoratanító 48 éves, Kassán. — ZÁGONI SZENTKERESZTHY STEFÁNIA báróné, az Erzsébet-rend tulajdonosa 62 éves korában Kézdivásárhelyen. — SAMAL JÓZSEFNÉ szül. Wilburger Mária életének 39 dik évében Budapesten. — ÖZV. DENŐCZI SREIGER GYULÁNÉ, szül. Calderoni de la Barca Ida Pozsonyban 66 éves korában.

EGYVELEG.

* Az angol parlament alsó házában évenként 4800 korona értékű burnót fogy el, mely készletből a ház tagjai és tisztviselői burnót-szelenczeitek bármikor megválthatik.

* Afrika 11.500.000 mérföldnyi területéből Anglia eddigéig 2.700.000 mérföld, Franciaország pedig — Madagaszkár szigetét is beleértve — 3.800.000 mérföldet foglalt el.

* Az orosz czárné télen-nyáron naponta egy külön ezétra fehér márványból készült medenczében uszik. Hasonló márványmedenczék, Moszkvában, a szent-pétervári téli palotában, Czarskoje Szelóban és Livádiában vannak. Egy-egy medence 300 ezer rubelbe került.

* A perzsa sah mindig és mindenütt, még külföldön utazva is perzsa földön jár. Ugyanis czipőinek talpába egy réteg perzsa föld van bevarrva, s így az uralkodó a törvényt szigorúan betartja.

* Állatok, melyek vizet nem isznak. A patagóniai (Dél-Amerika) lámák s néhány gazella faj soha sem isznak vizet. Különböző fajú kígyók, gyíkok s kúszók oly helyeken tenyésznek, hol víz egyáltalán nem található. — Lozère vidéke (Franciaország) némely részeiben tehéncsordák és kecskenyájok található, melyek vizet alig isznak, de azért tejükből a világhírű Roquefort sajt készül.

* Japán lakóinak száma a múlt év végén 48 millióra rúgott. Ezen óriási tömeg 161 ezer négyszög angol mérföldön van elhelyezve. A nők és férfiak száma majdnem teljesen egyforma.

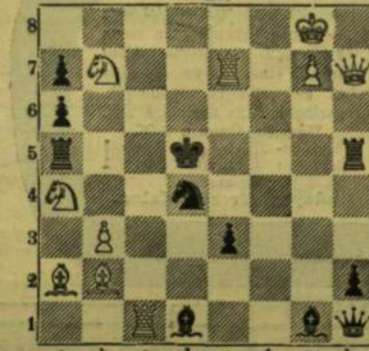
A legújabb amerikai összetételű, divatos kellemes, vonzó illatot árasztó parfüm a „Diana parfüm”. Urak, hölgyek egyaránt csodákat beszélnek a pikáns, elbűvölő illatáról, melyet a pesti uri hölgyek egy-zerre felkaptak. Eredeti 5 koronás nagy üvegekben szállítja a magyarországi főraktár Erényi Béla Diana-gyógyszertára, Budapest, Károly-kört 5.
Bob-hashajtó a legkellemesebb (10 fillér).

SAKKJÁTÉK.

2490 számú feladvány. Heati.cote J.-től.

(A «Hampstead and Highgate Express» feladványversenyén az I. díjat nyerte.)

Sötét.

Világos.

Világos indúl és a második lépésre mattot ad.

A feladványok megfejtéseit megjelenésük után négy héttel közöljük s ezért a feladványok beküldési határideje négy hét. Később érkező megfejtéseket nem vehetünk figyelembe.

A 2485. sz. feladvány megfejtése Ludányi Antaltól.

Világos.	Sötét.	Világos.	a.	Sötét.
1. Vb5-b1...	Kd5-c6 (a, b, c, d)	1. ...	Hel-e2	
2. Hg6-e7 ♗ matt.		2. Vb1-lt ♗ matt.		
			c.	
1. ...	Hb8-c6	1. ...	e7-e6	
2. e2-e4 ♗ matt.		2. Fh3-g2 ♗ matt.		
			Világos.	a.
			Sötét.	
			1. ...	e7-e5
			2. Hg6-e7 ♗ matt.	

Szerkesztői üzenetek.

Fiatal lány. Irodalmi gyakorlattal és érzékkel van irva, az bizonyos, kisebb igényeknek meg is felelne, minekünk azonban magasabb követelményeket kell támasztanunk közleményeinkkel szemben. Talán máskor majd több sikere lesz. A regény dolgában legközelebb levélben fogjuk értesíteni.

Hugom levele. Dénes testvér. Az első tehetségre valló dolog, csak az a hibája, hogy túlozta a naivitást, a másik sokkal gyöngébb, egy régi szentimentális témát variál, a nélkül, hogy új színbe tudná öltöztetni.

Egykor és most. Volt néked, stb. Bizonyos elnésség akad bennük, bár ez is kissé útszerű; ahhoz a szalon-genrehoz, a melyvel próbálkozik, finomabb elnésség, intimebb rajz és több hangulat kell.

AZ ANGOL VENDÉGEK MEGKOSZORUZZÁK KOSSUTH LAJOS SÍRÁT. — Jelfy Gyula Elvétele.

Nász. Szerelm Ágnes emléke. Gyűs kézzel, tet- szetösen irt versek, de több a routine bennük, mint a költészet. A mi igényeink ennél magasabbak.

KÉPTALÁNY.

A 22-ik számban megjelent képtalány megfejtése: Okulás az élet nagymestere.

Felolós szerkesztő: Hoitsy Pál. Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Selyem a divat!

Kérjen mintát tavaszi és nyári újdonságainkból ruhák- és blousok: Habutal, Pompadour, Chiné, Rays, Voile, Shantung, St-Galli him- zés, Mousseline 120 cm. széles, méterenként 1 K 20 fill.-től feljebb fekete, fehér, egyszínű és színesben. Mi csak jótállással kezelt selyemszövetet adunk el dí- rekt magánfeleknek, vám- és portmentesen a la- kába szállítva. SCHWEIZER & Co., Luzern U/32. (Svájcz.) Selyemszövet-kivitel. Kir. udv. szállító.

Salvator Lithion-forrás. Természetes vasmentes kálium hatású. vese-, hólyag-, rheuma- és köszvénybántalmaknál, veseleti nehézségeknél, cukorbetegségeknek a légző- és emésztési szervek hurutainak. Budapesti főraktár Édeskuty L. urnál.

Technikum Mitweida. Igazgató: A. Holts, tanár. (Száz királyi.) Magasabb technikai tanítást elektro- és gépész- mérnokok, technikusok és művezetők kitanítására. Gázgép- szerelési elektrotechn. és pépépi laboratóriumok. Gyári tanuló- műhelyek. 3810 hallgató a 36 iskolákban. Program stb. díjlanal a titkárság által.

Serravallo CHINA-BOR VASSAL. erősítő szer gyen- gelkedők, voras- gények és lábba- dorok számára. Étvágygerjesztő, idegerősítő és vér- javító szer. Kitalálta sz. — 10bb mint 4000 orvosi vélemény. J. SERRAVALLO Trieste-Barcola. Vásárolható a gyógyszer- tárházban filléres üvegek- ben a K 2.00, egész lite- res üvegekben a K 4.80.

LEGJOBB FOG-CRÈME KALODONT a fogakat tisztán fehéren, épen tartja.

MAGGI FÉLÉZESÍTŐ javítja az étkek ízét. Készíti Maggi Gyula és Társa, Bregenz.

ALASSA féle valódi angol ugorkatej gyors és bámulatos hatású szépítő-szer. Semmi ártalmas anyag nem tartalmazza 2-3-azori bekenés után tiszta fiatal arcunk lesz, szeplő, májfolt, ráncok elmulnak és szépségük- ket megtarthatják, ápolhatják, növelhetik. Egy üveg ára 2 K. Ugorka-Crème 2 K. Főszékül: Balassa Kornél gyógyszerész. Budapest-Erzsébetfalva.

SZÉPEN, tisztán csak a YOST írógép IR és sokszorosít, mert a Yost-gép nem szalagos gép. Ára 600 korona. Használt gépek 300 és 400 korona kö- zött váltakoznak. Utóbbiak kitűnően berendezett műhelyünkben javítottak. Ugy az új, mint a használt gépekért egy évi szavatosságot vállalunk. Yost írógép részv.-társ. Budapest, New-York palota. KÁLDOR M. igazgató.

Hazai termék! Mit eddig a régi hűbetegek, a legkülönbözőbb súlyos idegbajok, (neurasthenia, vérfertőzés), a sápkór, a női arczot eltekinteni pattanások s a női szervek huru- tos megbetegedéseinek kezelésénél csekély értékű idegen vizekre voltunk utalva, addig újban a PARÁDI ARSEN vízben vastartalommal olyan kincsünk van, mely minden eddigi arsenavas viznél (Röncego Levico) hatásosabb, könnyebben emészthető s manapság már, minthogy legelőkelőbb orvosi tekintélyek fel- karolják s a fogászók egész serege dicseri hatásait, hazánkban csaknem kizárólagos keresletnek örvend. Egy postaláda (7 palaok) parádi arsen vastartalmú gyógyvizet Magyarország összes postaközlőmására 4 korona 70 fillérsért barmmentesen szállít a Főraktár: ÉDESKUTY L. cs. és kir. udv. szál- ító, BUDAPESTEN. Kapható minden gyógyszerárban és megbízható fűszerkereskedésben.

Kitűnő minőségű utibőröndök kosarak, kézitáskák, toilett- táskák, női kalapbőröndök és bőrdíszműárak legnagyobb választékban HELLER MÓR utóda bőröndösnél, Budapest, Károly-körút 3. szám. Képes árjegyzék vidékre ingyen és barmmentesen.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban Budapest, IV., Egyetem- utca 4. Sachsen-Altenburg. Technikum-Altenburg. Gépépítés és elektrotechnika, papirtchn. Automobiltechn. Program ingy.

A nők szépsége kitűnő ápolószere talál a «Miranda»-crémében Ezen kitűnő hatású szer, a legmegbízhatóbban távo- lítja el az arczbőr, nyak és kezek vörösségét és min- denfajta tisztatlanságát, u. m.: szeplőt, májfoltot, pörnsenés. Meggátolja a bőr repedését és az arcznak fia- talos tündeséget kölcsönöz. Teljesen ártalmatlan, leg- jobb arc- és kézönömítő szer. Számítalan elismerő nyilatkozat. Egy tégely «Miranda»-crème 1 kor., egy doboz «Miranda»-puder (három színben) 1 korona, egy darab «Miranda»-szappan 70 fillér. Kapható Budapest: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerár- ban vagy a készítőnél: DIENES J. C. utódnál Eszé- ken, Felsővárosban, a hol postai megrendelések azon- nal utánvétel mellett eszközöltetnek.

„FAKIR” soványít, karcsúvá tesz, szívvel, hasról és oszlop- ról a hajat eltüntet, mi- által a természet előbb, alakját vissza- nyeri. Apasztó-órák szerencsés szu- szítéle lévén, gyors hatású és ártalmatlan. Számos hányonyit- kozat! Ára 8 korona. Használat után KISS M. gyógyszerárban, TISZA-DOB és minden gyógyszerárban.

Vértes-féle Sósorszesz Minden házban szükséges

Berketz István utóda kelme-, selyemfestő- és vegytisztító- gyára, Budapest, Kinizsi-utca 14. Telefon 63-36. Vidéki megbízások jutányosan és pontosan eszközöltetnek. Postaküldemények czimzendők: IX., Kinizsi-utca 14. Árjegyzék ingyen.

Rohitsch-Sauerbrunn Stajerország. Vasut, posta és táviró. Prospektus ingyen. Főnépesség fekvés, éleynben gazdag, teljesen pormentes levegő. Modera kényelem. Élénk társasélet. rekedés, aranyér, epekő, elhízás, cukorbetegség, köszvény, torok- és gégehurutok ellen. A karlsbadi és marientbadi forrásokhoz hasonló legerősebb gyógyforrások. 1906: Egy új szállódnak megnyitása vízvezetékekkel kitűnő édesvízzel.

A kéz és arcz legideálisabb ápolószere. Egyedül hatással, egyedül hatásos, egyedül ártalmatlan. Manikurin. Manikurin A. (készápolás) K 1.—, postán barmmentesen K 1.50; Manikurin B. (kézre és arczra, szeplők stb. ellen) K 1.50, postán barmmentesen K 1.95. — Kapható a készítőnél: ROZSAVÖLGYI IMRE gyógyszerár, Budapest, VI., Aréna-út 126/8, és Török József gyógyszerárban Király-utca 12.

Egy varázsütéssel teremt hófehér, pu- haérzésű kezeket, az arczon pedig nem tűr természetesen vörössé- get, napbarnítást, szep- bintót és ártalmatlan bőrtisztítatlanságot. Manikurin A. (készápolás) K 1.—, postán barmmentesen K 1.50, postán barmmentesen K 1.95. — Kapható a készítőnél: ROZSAVÖLGYI IMRE gyógyszerár, Budapest, VI., Aréna-út 126/8, és Török József gyógyszerárban Király-utca 12.

KNUTH KÁROLY mernök és gyáros; 11409 Cs. és kir. fensége József főherczeg udv. szállítója. Gyár és iroda: Budapest, VII. ker., Garay-utca 10. Központi víz- és gőzfűtés, légszez- és vízvezetékek, csatorná- zások, szellőztetések, szivattyúk, vízerművi emelőgépek stb. Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készítettnek.

Csiz fürdőbe utazók figyelmébe! GERÖ ADOLF szőlő, himlőhely, sümör, májfoltok, fakadékok, forrószági pörnsenés, orrvörösségek és minden egyéb arczvörágások ellen, valamint az UJ-VUKOVÁRI arcztisztító kenőcs mely az arczkenőccsel a használati utasítás szerint alkalmazva, még korosabb egyéneknek is viruló és fiatal kinézetet kölcsönöz. Egy nagy tégely ára 1 kor. 80 fill., kisebb 1 kor. Szappan 1 kor. Utánzóktól óvakodjunk! Csak Krajosovics által Vukovaron készített kezes valódi. Minden tégelyen Krajosovics, a készítő arczképe látható. 11083 Főraktár: Budapest, Király-utca 12 és Andrássy-ut 26, Török József gyógyszerár.

Fényképészeti készülékek és kellékek a legnagyobb választékban Calderoni és Társa mű- és tanzerraktárban Budapest, IV., Kishid-utca 8. Látszerraktár IV. ker., Váci-utca 1. szám. Nagy képes árjegyzék.

Budapesti Takarékpénztári és Országos Zalogkölcsön R-T. Irodái: VI., Andrássy-ut 5 sz. a. (száját házában). Befizetett részvények: 10 millió korona. Elfogad betéteket, leszámítól váltókat és előteget M. kir. szab. oszt.-szorjáték foglaltató helyre: VI., Andrássy-ut 5. Készítől- üzletel: IV., Károly-körút 18., IV., Ferenciek tere 4. (Urányi-utca sarok). VII. Király- utca 57., VIII., József-körút 2., VIII., Üllői-ut 6.

PILULES ORIENTALES (KELETI PILULÁK). Szépség, a nyak szilárdtsága, fejlesztés, a kebel helyreállítása, a kebel dússága. Kezelése egyetlen a maga nemében és orvosi tekintélyek- től elismerve. Az egészségnak semmiképen ártalmas. Ot- ven éves siker. Ezernyi elismerőlevél. Világhírű Egy üveg használati utasítással 6.45 K. utánvétel 6.75 K. Diszkrét barmmentes szétkötés. J. RATIÉ, gyógyszerész, 5, Passage-Verdeau, Paris. — Tesék címzei: Török J., gyógyszerész, Budapest, Király-ut. 12, Per- holder Richárd, gyógyszerész Bécs, Singerstrasse 15, Fr. Vitek & Co. Ivyá II, Wassergasse 19, vagy bármely előkelőbb gyógyszerárba.

GANZ ÉS TÁRSA VASONTÓ ÉS GÉPGYÁR RÉSZVÉNY-TÁRSULAT Városi iroda: Budapest, IV., Ferenciek-tere 2. 10634 Főbb gép stánnyai: Elektromos világító és erőátviteli berendezések emelő- és váltó- tokozók áramra. Kelelbi ilylampok. Brilláns ilylampok reklámjelzők. Elektromos üzem berendezése uradalmakban és gazdaságokban. Maglévő üzem berendezések átala- kítása. Elektromos üzem szivattyúk, tájgazdasági berendezések, emelőgépek, ventilá- torok, mezeti szivattyúk, szántó-, cséplő-, aprító- és takarmányosító-berendezések. MÓTOROK benzín-, spiritus-, gáz-, szivattyú- és kohógáz-üzemre minden nagysá- gban 300 lóerőig. Üzemköltség: 1/2-2/3 fillér lóerőnként és óránként. Emelődaruk kézi, gőz, petróleum vagy elektromos hajtásra Komu hengerlógépek. Gősek. Gőz- motoros személyszállító vasúti kocskák és- és nagyvasutak számára. Mindenféle vasúti kocskák személy- és teherszállításra. — Vasúti felszerelések, kiegészítő keze- kek (Griffin rendszer). Hengerzések malmok számára kerepöntési hengerekkel. Minden- féle malomgépek. Egész malmok berendezése és felszerelése. Brikettszátok szén- és fűrészpor és éfűk brikettelésére. Turbínák minden egyes esetben a helyi szűkségnek megfelelően szerkesztve, tehát az elérhető legnagyobb hatású biztosítással. Speciális gépek papir- és cellulóza-gyártáshoz. Transzmissziók. Fűtémestő-készülékek. Gyári beren teszek. Árjegyzékekkel és költségvetésekkel szivesen szolgálunk.

GAUD KÁROLY ÉS TÁRS. DOBOZ, PAPIRÁRÚ ÉS SZAB. FÉMKAPOCS GYÁRA Budapest, I., Mészáros-utca 58. szám. Gyárt Papírtányért, bomboniert és jadinet-dobozokat. Sajtott kerak dobo- zokat, legemtesen elszárolt, összehajtható dobozokat, pólyák, kinyitógapát, stb. csomagolásra. Húntdobozokat, valamint hássott lemas-oszörék letészés szerinti nagy- ságban. Teas-dobozok 1/4 kilogr.-tól 10 kilogr.-ig, valamint 6, 10 és 20 filléres tea csomagolásokhoz. Gőzerőre berendezés. 300 munkás. Napi gyártás 150.000 doboz. 11312

Magyarnak Pécs! Németnek Bécs! Ne küldjük pénzünket külföldre! Becses és maradandó értékű bérma-ajándéktárgyak a legnagyobb választékban, legolcsóbban, legmegbízhatóbban egyedül hazánk első és legnagyobb óra-, ékszer- és látszerészeti telepénél, SCHÖNWARD IMRE magyar órásmester és ékszergyáros, Pécs 122. Nagy képes árjegyzék ingyen és barmmentesen. Megrendelésnél szives- kedjek a rajzot kivágni.

14 karátos arany creol-fülbe- való nagyon finom kiállí- tásban — 8.— K Kisebb — 6.— Ezüst aranyozott — 3.60 • Szerencsagyűrű 2 színes kő- vel nagyon finom kiállítá- sban — 14 K Valódi arany mellű nemes opal és gyöngyökkel 20 K Hasonló ezüst aranyo.va 8 • Nagyon divatos 14 karátos arany fűbevaló színes kö- vekkel — 14 K Valódi ezüst reumontoir na- gyon gazdagon vesett dupla- fedelű tokban, valódi svájci szerkezettel — 14 K Koczkázat nincs! Nem tetszőert a pénz vissza! Csere engedélyezve. Ezüst női reumontoir 1 fedelű 7 K duplafedelű — 11 • valódi duplafedelű arany- tokban — 28 • Tűzmozgás arany amulették mívészies kivitelben 8 ko- ronától kezdve. Ezüst ara- nyozott 3 K 60 fillérsé.

